

**незалежная
газета**

наша Ніва

П Е Р Ш А Я   Б Е Л А Р У С К А Я   Г А З Е Т А

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў маі 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у серады

**Алкаеў: Снягір
спрабаваў маніпуляваць
Лукашэнкам**

Старонка 8

**Аграсядзібы,
каб правесці
Новы год**

Старонка 5

**Сярога: Чарка
і скварка —
не для мяне**

Старонка 11

У НУМАРЫ

**Майкл Скэнлан: ЗША
ўхвальна глядзяць
на працы праграмы
МВФ stand-by
для Беларусі**

Гутарка з часовым павераным
у спраўах ЗША ў Беларусі.
Старонка 7.

**Шушкевіч: Беражыце
сумленнасць**

15 снежня Станіславу Шушкевічу,
першаму кіраўніку незалежнай
Беларусі, споўнілася 75 гадоў.
Шчырая гутарка — старонка 9.

**Віктар Шалкевіч.
Балада пра Славянскі
базар**

Паднялася верцікальная планка
Сумашэдшых рэштоўшчых дні...
Старонка 11.

**«Каб людзі менш пілі,
трэба, каб яны больш
зараблялі»**

Пісьменнік і ўласнік
гарадзянага завода. Як гэта
спалучаецца з адным
чалавеку? З Леанідам
Дайнекам гутарыць Наталка
Бабіна. Старонка 10.

Вандроўка радзімічаў

У раздзеле з кнігі гісторыка
Алега Дзярновіча «Гісторыя
Беларусі». Старонка 12.

«Наша Ніва» з'яўляецца ў кісках у
Мінску ў сераду ад абеду, у рэгіёнах —
у чацвер. На газету можна і падпісацца
— глядзі старонку 2.

**Беларускія ўлады
абвяргаюць датычнасць
да перавозкі зброеў з КНДР**

Беларусу-пілоту затрыманага ў Тайландзе
самалёта пагражае пажыццёвае зняволенне.
Старонка 2.

Зэканомяць на ўсіх, акрамя міліцыі

Бюджэт-2010: скароціцца выдаткі нават на органы дзяржаўнай бяспекі і праўладныя СМІ. У лідэрах па ўразанні —
адукцыя і ахова здароўя. Старонка 4.

Лукашэнка хоча асабіста выбіраць інтэрнэт-правайдэраў

У «НН» трапіў праект указа
«Аб мерах па ўдасканаленні
выкарыстання нацыянальнага
сегмента глобальнай камп'ютарнай
сеткі інтэрнэт». З яго вынікае, што
інтэрнэт хочуць аддаць
пад кантроль новай спецслужбе
Лукашэнкі.

Паводле гэтага документа, кантроль за
інтэрнэтам ў Беларусі павінен ажыццяў-
ляцца паводле пастановаў Савета
міністраў, па ўзгадненні з новай спецслуж-
бай — Аператыўна-аналітычным цэнтрам
адміністрацыйнага презідэнта (ААЦ).

У праекце назначаецца, што пад кантроль
ААЦ трапляюць усе інтэрнэт-правай-
зды краіны. А вызначаць, каму дазволіць

быць правайдэрам, а каму не, будзе асабіст-
сцю Лукашэнка. «Пералік аператараў элек-
трасувязі, якія маюць права непасрэднага
доступу (далучэння) да міжнародных се-
так электрасувязі, а таксама ўпраўліваю-
чых пастаўшчыкоў паслуг сеткі інтэрнэт»
будзе вызначаць ААЦ «на ўзгадненні з
праздзялтам РБ». Паводле таго ж праекта,
дзейнасць правайдэра можа быць спынена
паводле пастановы Савета міністраў.

Ніякіх без ААЦ

Таксама Аператыўна-аналітычнаму цэн-
тру надаецца права забараніць доступ да
інфармаціі, якую будзе палічаная «неза-
висці беларускага канакандаўства».
Рэгістрацыя даменных імян з каш-
чатками на .by таксама будзе ажыццяўля-
цца праз ААЦ. Спецслужба будзе кантра-

ляць і кампаніі, якія займаюцца прад-
стадыоннім інтэрнэт-паслугам.

Праект указа ўтрымлівае план мерапры-
емстваў на бліжэйшыя год, якія павінны
ажыццяўляцца Саветам міністраў і Аператы-
ўна-аналітычным цэнтрам «з мэтай
удасканалення дзейнасці нацыянальнага
сегмента інтэрнэта». У трохмесячны
тэрмін пасля апублікавання указа Саўмін
павінен забяспечыць регламентацию дзей-
насці беларускіх інфарматычных рэсур-
саў, а таксама прадастаўіць звесткі аб іх
уладальніках. Гэта значыць, незалежныя
сайты пачнуть лічыць і перапісваць, цягну-
чи пра біоракратычных працэдурах іх
стваральнікаў.

Працяг на старонцы 3.

Беларускія ўлады абвяргаюць датычнасць да перавозкі зброі з КНДР

Беларусу — пілоту затрыманага ў Тайландзе самалёта пагражак пажыццёва зняволенне.

12 снежня ў Бангкоку затрымалі самалёт Іл-76 (бортавумінум 4L-AWA), зарэгістраваны у Грузіі. На яго борце было выяўлена амаль 40 тон зброі, у тым ліку ручнія гранатаметы і пераносныя зенітна-ракетныя комплексы.

Паліцыя паведаміла, што камандэр карабля Міхail Петухоў — грамадзянін Беларусі, астатнія члены экипажа — з Казахстана. Пакупу іх затрымалі на 14 дзён. Але ў перспектыве лётчыкаў могуць пакаранець вельмі жорстка — нават пажыццёвым зняволеннем у пекле тайланскай турмы.

Історыя з затрыманнем нагадвае шпійнскі тылёр. Самалёт, які яшчэ ў кастрычніку належаў Казахстану, быў нядайна перададзены грузінскай кампаніі Air West Georgia. Самалёт пяцілітні. Быццам быў Украіны ён вылетэў з дасэпраўкай ў Азербайджане, ААЭ і Тайландзе ў Паў-

ночную Карабю. Рэйс выконваўся на замову кампаніі SP TRAITING, LTD, зарэгістраванай у Новай Зеландыі. Знартонты шлях Іл-76 видомы не так дакладна. Паводле адной версіі, ён наскройваўся ў нейкую з краін Паўднёвай Азіі, паводле іншай — назад ва Украіну. Аднак падчас першай дасэпраўкі борт быў арыштаваны. Інфармацый пра груз мясцовай паліцыі атрымала ад спецслужбай ЗША.

Міхail Петухоў сцвярджае, што нічога не ведаў аб характары груза і адмаяцца да даваць паказанні да суда. Адразу пасля прылёту ў Тайланд экипаж паведаміў, што самалёт перавозіць прылады для буровых вышкаў.

Хто быў атрымальнем зброі — невядома. Сусветныя СМИ называюць як Беларусь (The Guardian), так і «Хібадлу» (ліванскіе выданні The Daily Star). Газета The Times паведамляе, што некалі затрыманы ў Тайландзе самалёт належаў адной з кампаній Віктора Бута. Гэта адзін з найбуйнейшых упльывовых гандліроў зброяй у свеце. Па нейкім таямні-

чым супадзенні Віктор Бут ужо некалькі гадоў сядзіць у тайланскай турме. Што цікава, у канцы 1990-х — пачатку 2000-х ён неаднаразова наведваўся ў Беларусь.

Каму бі належала арыштаваная зброя, лёсу экипажа не пазыцыёніруюць. Пасля развалу СССР і скарачэння ўзорабення засталося мноства лётчыкаў, якія, каб выхысьці, вымушаныя зямізація сумнэўнымі справамі. Наўгун апраўдзіцца, што не ведаў аб характары груза. Што яшчэ можна вывізіць з Паўночнай Кітаю праз аэрапорт? З краіны, якая, акрамя зброяй, нічога не ўстане вы-

рабіць. А камандэр самалёта, паводле тайланскіх законуў, насе поўную адказнасць за характар груза. Нават калі следчым уласнік разбітага загадкавага склада пакаранецца за груз, прыпыніць іх да адказнасці наўраднай ўдасці. Уесь цікавы пакараненія лікава на плачы экипажа.

Замежная прэса публікуе розныя версіі паходжання зброяй, партыя якой знаходзіцца на борце затрыманага 12 снежня ў Тайландзе самалёта Іл-76.

Так, брытанская газета «Гардіян» са спасылкай на свае ўкраінскія кірніцы сцвярджае, што адпраўным пунктам палёту Іл-76 была Беларусь, а ў Кіеве ён усяго толькі садзіць на дасэпраўку на шляху ў Паўночную Карабю. Пры гэтым, зазначае выданне, загрузка 40 тон зброяй з беопрысаў была ажыццёўлена ў Пхенчхане.

У Мінску гэтую інфармацію абвітаюць. Дасэпраўка да Украіне выглядае сапраўднаю.

Алесь Пілешкі

Касірка стала ахвярай раздзяўбайстваў ейнага банка?

Міліцыя звязрала ўвагу кіраўніцтва «Абсалютбанка» на неабходнасць узмінення аховы абменнага пункта, калія стаўчыгана ўніверсама «Аўтазаводскі» двойчы за гэты год, паведамляе агенцтва БелАН. Банкаўскай установе было прапанавана ўсталяваць сігналізацыю з вывадам на пульт дзяржарэння аховы МУС, а таксама сістэму відэаназірання.

Нагадаем, 10 снежня ў абменным пункце ля «Аўтазаводскага» была зарэзаная 21-гадовая касірка. Падрабязнасці — старонка 6.

«Міністэрства аховы здароўя лічыць немэтаэзгодным...»

«Наша Ніва» атрымала адказ на свой запыт аб інфармаціі пра статыстыку сімротнасці адпісманіі і трыву імагчымасці азіячайца з унутранай перапісцай Мінаховы здароўя ў часе эпідеміі грыпу. Таксама статыстыка даследаваніяў бывшэвіцельцаў, ці правілы дэйнічанія ўладаў ў часе эпідеміі і ці не было сведомай дэзінфармацыі.

Аднак адказ нам не дадаў.

«Аб прадастаўленні інфармаціі
Міністэрства аховы здароўя ў часе эпідеміі грыпу. Паведамліле наступнае:

1. Па інфармацію па першым пытанні Вам неабходна звязрнуцца ў Нацыянальныя статыстычныя камітэты Рэспублікі Беларусь.
2. Дакументы па ўнутранай перапісцы Міністэрства

аховы здароўя з'яўляюцца службовымі і прызначанымі для кіраўніків арганізацый і выкіравісткіні ў працы дактараў, у сувязі з чым Міністэрства аховы здароўя лічыць немэтаэзгодным азіячаніне з дадзенымі дакументамі супрацоўнікам іншых ведамстваў і арганізаціяў.

Першы намеснік міністра Р.А. Часоніць

На сейня ўсе толькі разрозненія звесткі з асобнымі гарадамі. У Мазыры памерлі прынамсі 9 чалавек, у Светлагорску — 4, у Баранавічах — 3. Наайболышы прыпады пнеуманічнускісцінні прыпадаю на Мінскую вобласць. Аднак у цэлым праўладныя СМИ часта даюць статыстыку па Украіне, але ніколі — па Беларусі.

Рэд.

Пара аформіць падпіску

Падпісца можна праз Рэдакцыю і праз «Белпошту». Мы рэкамендуем — праз Рэдакцыю

Цана падпісі праз Рэдакцыю на месяц складае **6000 рублёў**.

Наша сістэма дастаўкі газеты за 3 гады даказала сваю надзейнасць. Усе тыя, каго такі спосаб атрымання газеты задавальняе, хай застаюцца вернімі такім падпісцамі.

Мы зможам дастаўляць Вам газету хутчэй або з той жа хуткасцю, што «Белпошта».

Падпісныя індэксы ў каталогу «Белпошты»: для людзей — 63125, для прадпрыемстваў — 631252.

Падпісца можна на кожнай пошце. Цана гэтай падпісі — 8 520 руб. на месяц.

ІПУП "Сурасічча", УНП 190 786 828			
МПД ААТ "Белвестбанк", вул. Калектарная, 11, Мінск, код 764			
Рахунак ат- раканікава	3012 206 280 014		
Асабіна рэзулінка			
Інвестыція, якія былі пададзены: дадзены			
Від выплаты		Пата	Сумма
За талету "Наша Ніва"			
Агулам			
ІПУП "Сурасічча", УНП 190 786 828			
МПД ААТ "Белвестбанк", вул. Калектарная, 11, Мінск, код 764			
Рахунак ат- раканікава	3012 206 280 014		
Асабіна рэзулінка			
Інвестыція, якія былі пададзены: дадзены			
Від выплаты		Пата	Сумма
За талету "Наша Ніва"			
Агулам			

Каб штотыдзень атрымліваць газету, дасылайце адрасы і грошы за газету. Кошт на месяц — 6 тыс. рублёў.

1) Просім усіх ахвотных чытаць газету паведамляць у Рэдакцыю свае адрасы і телефоны. Гэта можна зрабіць праз: тэлефоны: (017) 284-73-29, (029) 260-78-32, (029) 618-54-84, e-mail: dastauka@nn.by, паштовыя адрас: 220050, г.Мінск, а/c 537.

2) Просім у бланку банкаўскага паведамлення ці паштовага пераказу дакладна і разборліва назначаць адрас, у тым ліку паштовы індекс і код пад'езду.

Дзякую падпісчыкам

Міхail К. з Рэчыцкага раёна.
Сяргея В., Алею П. з Палацкага раёна.

Віктар А. з Брэста.
Ігор Б., С.Р. з Бярозаўскага раёна.

Васілю Г., Івану К., Андрэю А. з Мінскага раёна.

Святлану Ш., Наталія М., Л.Г., В.Ш., Тадэвушу Ш., С.П., Віталія Б., Валерыя В., Вользе Ш., Леаніду Л., Васілю Б., Рагіне К., Міхайл Да., Палу Е., Антону М., Людміла М., Ніне С., Ігор Б., Станіславу Р., Людміла Л., А.Ц., Ніне Н., Аляксандру П., В.Ч., Мікалай Да., А.В., В.Д., Р.Н., Ірыне С., С.К., Лі., Т.П., Аляксенку К., Альберту С., В.Д., Аксане С., С.В., Юрію А., Людміла Ж., Уладзіславу Ж., Святлане Б., Аксане Д., Н.Ш., Н.М., Святлане Ц., Галіна Т., Валянчэн Г., Л.С., В.С. з Мінска.

Лукашэнка хоча асабіста выбіраць інтэрнэт-правайдэрай

Праця са старонкі I.

Блакаванне сайта?

Сапраўдную трывогу выклікае пункт 1.5 праекта: «Пастаўшчыкі паслуг сеткі інтэрнэт паводле запыту карыстальніка аказваюць паслугі па абмежаванні доступу да інфармацыі, змест якой скіраваны на ажыццяўленне экстрамістычнай дзеянісці» і г.л. За прыгожай фармульёй «Паводле запыту карыстальніка» можа хавацца ўсе, што хочаць. Прыгадаенія старыя савецкі аnekdot: «Усё дзеяне чалавека. І мы ведаем імя таго чалавека».

Тым болый, што праект пункта недвухсэнсона тлумачыць: «Утадзінаваннія пастаўшчыкі паслуг сеткі інтэрнэт забяспечваюць у аваляжковым парадку абмежаванне доступу да дадзенай інфармацыі пры наданні паслуг ... дзяржаўным органам ... дзяржаўным арганізацыям, установам адукцыі, культуры». Пад гэтым шырокім пераліком падпарадкоўніцца не толькі белтэлекамаўскія пункты карыстанні інтэрнэтам, але і ўніверсі-

Алесь Пілецкі

тэты, інтэрнэт-кавярні, многія іншыя карыстальнікі. І, хто ведае, ці не будзе гэты пункт выкарыстаны для глушэння незалежных інтэрнэт-сайтаў.

Рэгістрацыя незалежных інтэрнэт-СМІ

Акрамя гэтага, пропануецца вызначыць парадак регістрацыі ў сродку масавай інфармацыі, якія распаўсюджваюцца параз інтэрнэт, парадак вызначэння карыстальнікаў інтэрнэта ў месцічках-пунктавых карыстанні, а таксама шарты іншых мерапрыемстваў.

На працягу года пасля ўступлення ў сілу ўказу плануецца распрацоўваць праект Закона аб нацыянальным сегменте сеткі інтэрнэт і правядзіць яго на разгляд Лукашэнку.

А кантроліваць дзеяльнасць ААЦ будзе... сам ААЦ. Кантроль за выкананнем указа, праект якога трапіў у рэдакцыю «НН», плануецца ўзласці на Адміністрацыю празднік і на той самы Аперату́йна-аналітычны цэнтр.

Алесь Пілецкі

КАМЕНТАРЫ

Старыкевіч: Далей — Паўночная Карэя

Рэдактар інтэрнэт-выдання «Салідарнасць» Аляксандар Старыкевіч: «Далей адно — Паўночная Карэя. То, што плануецца зрабіць, ўражвае. Што і як будзе выходзіць — іншая справа. Створаеніца адмысловая специялізація для кіравання інтэрнэтам. Нават сярод самых горшых прагнозаў не было таго пункта, паводле якога Лукашэнка

сам будзе зацвярджаць праваідэрай. Усё бярэцца пад кантроль першай асобы дзяржавы — нават не Міністэрства інфармацыі».

Бастунец: Створацца прававыя ўмовы для блакавання рэсурсаў

Юрист, намеснік старшыні Беларускай асацыяціі журналаў Андрэй Бастунец: «Подобная акта дадзено чакалі. Першай спробай узяць пад

кантроль інтэрнэт быў Закон аб СМІ. У ім гэтага не зрабілі з шэрагу прычын, сярод якіх геапалітычная кан'юнктура і немагчымасць знайсці рагшэнне некаторых прававых пытанняў. Мы вяртаемся да рэгістрацыі інтэрнэт-СМІ, ідэнтыфікацыі карыстальнікаў. Уесь арсенал падрэхтаваны. Калі ўказ будзе прыняты ў такім выглядзе, створацца ўмовы для блакавання рэсурсаў. Не акосленна пытанне аб сацыяльных сетках і блогах».

Аперату́йна-аналітычны цэнтр

быў створаны ў красавіку 2008. Да гэтага часу пры Адміністрацыі презідэнта існавалі іншыя органы, які займаюцца пытаннямі, звязанымі з функцыянаваннем у Беларусі інтэрнэт — Дзяржаўны цэнтр бліспен інфармацыі. Такія службы пераважна займаліся рэгістрацыяй дамену ў зоне .by і кантактамі з замежнымі арганізацыямі, дзеянісці якіх датычылі сусветнага павуціння.

Танны газ у абмен на «Нафттан» і Мітны саюз

10 снежня Аляксандар Лукашэнка зноў быў у Москве. Нагода — 10-годдзе падпісання дамовы аб стварэнні саюзнай дзяржавы. З Москвы кіраўнік Беларусі прывёз нізкія цэны на газ і нафту для Беларусі яшчэ на пяць гадоў, а там мусіць пакінуць абяzcенне працаць «Нафттан».

Лукашэнка з Мядзведзевым пайшлі на рэкорд — іх перамовы працягваліся цалы працоўны дзень — восем гадзін. З іх у вузкім складзе, за зачыненымі дзвярьмі, гутарылі пяць гадзін. Супяречлівых пытанняў напрацоўкі хапала.

А пасля віртання Лукашэнкі ў Мінск начала прасочванца канкрутыка. Прычым агучавае не сам кіраўнік дзяржавы, а віцэ-прем'ер Уладзімір Сімашка. Беларусь і Расія адсочваюць пераход на роўнаходзячыя цэны на газ на 2015 год, заяўшы чыноўнікі; адзначыўшы, што «такая добрая волі і з боку презідэнта Расіі Дзмітрыя Мядзведзева, і з боку прэм'єра-міністра Уладзіміра Пуціна на сустэрні была выказана».

Гэта значыць, што ў 2010 годзе Беларусь можа атрымаль газ па нізкіх цэнах. Селета сядзідзініца цана на газ для Беларусі складае 146 даляраў за тысічу кубаметраў.

За што такія саступкі? Са словаў Сімашкі можна зразумець і гэта. Прыватизацыйны комплексу «На-

фттан-Палімір» з уделам расійскіх кампаній албудзенца найбліжэйшым часам, паведаміў віцэ-прем'ер.

«Расійская нафтавая кампанія нас у гэтым выпадку найлепшія задавальняючыя», — тэк. У Сімашка тлумачыў, чаму менавіта Расіі можа быць прададзене ключавое прадпрыемства нафтапрацоўчай галіны.

Расійцы даюць хочуць набыць «Нафттан». І кіраўнік Беларусі гэтым неаднойчы карыстаўся. Дайш ішчэ раз із пэўнісцю, што прадпрыемства прададзуть, не выпадае. Напрыклад, у навінках тэлеканала СТВ жаданне Расіі прыдзіць завод названы «шантажом».

Выглядае, што ў Москве Лукашэнка ў абмен на сваю ляльнасць зарубіць падтрымкі расійскага кіраўніцтва на білжайшыя год, калі не падзяліцца. І ягоную новую прадпрыемственную кампанію таксама апілациць Москву.

Зміцер Панкавец

КАМЕНТАР

Дзе бывае танны газ?

Расія ахвотна ідзе на значныя фінансавыя страты, вызначаючыя для Беларусі ніжэйшыя цэны на газ і нафту. Здавалася б, прадавай па рынакавай цане. Чаго расціцідрыліся? Расія плаціць сеансія, а зыск хоча хоча мець на дзесяцігодзін. Мітны саюз прывізвае беларускую эканоміку да расійскай. Маючы лыготы на газ, беларусы адначасова вымушаны будзе купіць нізкакасць расійскай аўтамабілі і пусціц драпежныя бізнесы ў сваю эканоміку. Ужо ў першай палове 2009-га болыш за 80% прыбываючых замежных інвестыцій у беларускую эканоміку прыйшло з Расіі. А хто інвестуе, той і закавае музыку. Такі восьмі дзесяцікі разоў».

Кіраўнік ж каментуючы вынікі перамовы, аблекаваўся агульнымі фразамі. Мядзведзев зазначыў, што Расія «праводзіла і будзе

праводзіць палітыку, скіраваную на

Павел Севярынец: Хлусня і беззаконне

9 снежня Міністэрства юстыцыі адмовіла ў рэгістрацыі партыі Беларуская хрысціянская дэмакратыя.

Міністэр пабачыла недаследавані ў звестках аб рэгіональных сходах заснавальніцкай партыі. Прыводыцца прысырты з Гарадка, Палацка, Быхава і іншых гароад. Міністэр цвердзіц, што людзі, чые прозвішчы стацьі ў пратаколах сходаў, не з'яўлююцца заснавальнікамі БХД.

Эта ўжо другая сёлета адмова БХД у рэгістрацыі. Першая была ў красавіку. Прычыны — тая самая, толькі называныя людзі іншыя.

«Хлусня і беззаконне. Сяброў

партыі аптывалі супрацоўнікі КДБ, ідэалагічныя управлільнікі гарывянкамаў, дырэкторы прадпрыемстваў, але толькі не работнікі Міністара.

Хлусня ёсць, што аптывалі ўсяго 70 чалавек. Толькі нам было зафіксавана калі 200 такіх телефонных звязкоў «сборм партыі» — кака сустарыніхадэю П. Севярынец.

БХД мае намер актыўна ўдзельнічаць у місісівых выбарах, а таксама ўзяць удзел у прэзідэнціях. Нагадам, кандыдатамі ад партыі на прэзідэнціях выбары быў вылучаны Вітал Рымашвілі.

ЗП

СЦІСЛА

Прысуд прадпрымальніку Бандарэнку адмініні

Судовыя калегія Мінскага гарадскога суда адмініністрацыйнага суда прадпрымальніка Андзея Бандарэнкі. Прычыны — не разгледжаныя ўсе матрыцы справы. Мера стрыннанія Бандарэнку пакінутая без змены — ён знаходзіцца ў Бабруйскай калонії.

«Белсату» не далі электрычнасці

Святаванне двухгодзізія тэлеканала «Белсат» у мінскім клубе «Графіці»

свярдлілася з-за збою ў электрасеты. Такая ж ситуацыя была і летасць. МЗС Беларусі двойчы адмінініструюць падконтрольныя ўкраінскім агенцтвам.

Мартынаў наведае Іспанію і Аўстрію Кіраўнік МЗС Беларусі Сяргей Мартынаў 16—18 снежня наведае Аўстрію з рабочымі візамі. Міністэр правіліце перамовы са сваімі калегамі Мігелем Маргінісам і Міхалем Шпінделегерам.

ЗП

Ашчадзяць на ўсіх, апроч міліцыі

У 2010 годзе скроццаца выдаткі нават на органы дзяржаўнай бяспекі і праўладны СМІ.

Выдаткі кансалідаванага бюджэту Беларусі на 2010 год складаюць 55,7 трывалёна рублёў (каля 19,5 мільянаў даляраў).

Асаўбасію 2010 года стане тое, што кансалідаваны і распубліканскі бюджет — гэта ўжо не адно і тое ж. Ціпер фонд сацыяльнай абароны населеніцтва выдзелены ў асобную структуру. Яна будзе існаваць асабна ад распубліканскага бюджету, але ўлічваваць ў кансалідаваным. На сацыяльную абарону — пераважна пенсіі — выдаткоўваецца трачна адусіх прашай, калі 18 трывалёнаў рублёў.

Дзяржбяспека недаатрымае

На тым, як размяркоўваюцца астотнія фінансы, можна вызначыць прырэблты беларускай улады.

Пракаповіч: Сярэдняя зарплата бюджетніка — 1,2 млн рублёў

У 2010 годзе сярэдняя зарплата ў бюджэтнай сферы складае прыкладна 1,2 млн. рублёў, падвойцца старшыня прадзялення Нацбанка Беларусі Пётр Пракаповіч.

«Для этага прадугледжваецца з улікам памесчичай дынамікі даходаў бюджету павышаць памер тарыфнай стажі першага разраду і зарплату з 1 студзеня, з 1 красавіка, з 1 ліпеня і з 1 кастрычніка», — сказаў Пракаповіч.

Як падкрэслі Пракаповіч, слова якога прыводзіць прэс-служба презідента, 2010 год — эта пачатак карэнных перабудоўў і мадэрнізацыі эканомікі краіны.

Паводле звестак Белстату, у студзені — кастрычніку 2009 года сярэдняя зарплата ў хоўе здароўя складае 767 тыс. руб., у сферы фізкультуры і спорту — 1 277 тыс., сацыяльнай забеспеччэні — 577 тыс., адукацыі — 689 тыс., культуры — 723 тыс., науки — 1 337 тыс.

БелаПАН

У Мінску новага жылля стане меней, а каштаваць яно будзе болей

Прычына — тэмпы будаўніцтва адсталі на 20% ад запланаваных.

Пра то, што жылля ў сталіцы будуць будаваць менш, звязаў дырэктар КУП «Мінскград» Аляксандар Пітров. Ён зазуяў, што замест ўвода ў эксплуатацыю 2 млн квадратных метраў жылля (які планаваўся раней), у Мінску будзе штогод будавацца 1,2 млн квадратуў.

Рашэнне глумчычацца пасціснушош шэрагу забудоўшчыкаў, перадусмі камерцыйнага жылля. Дырэктар агенцтва нерухомасці «Твяція сталіца» Уладзімір Даўдыдаў чыркуе, што пры цыпрашніх умовах крэдитавання і фінансавых матчынствах насыльніцтва немагчыма будаваць пмят жылля. Каб шмат будаваць, неабходна, калі новае жылля ўхосці куплюць. Аднак насыльніцтва праз абектыўную прычыну няздолгнае забяспечыць устойлівы попыт на кватэры.

Але наўст 1,2 млн метраў жылля ў год — сур'ёзны паказчык для стацічных забудоўшчыкаў. Сёлета Мінск знайдзеўся адстае ад выканання гадавога задання по будаўніцтве. Паводле дадзеных Белстата, за студзень—лістапад гадавое заданне выканана толькі на 59,6%. З запланаваных 1,4 млн кв. метраў у эксплуатацыю ўведзены толькі 834,9 тысячы.

Прычынай адставання, якіх падзялена пакупніцкай здolнасцю, эксперыты лічаць недахоп будаўнічых матгутнасцей. «Доўгі час сур'ёзны аблёму будаўніцтва ў сталіцы не стваралася. Усё ішло па шляху інтэнсіфікацыі матэрыяльнай базы, з не ўжо прастычна ўсё выйсці», — якічэ ў ліпені засядалі начальнікі управлінення жыллёвага будаўніцтва Міністэрства архітэктуры і будаўніцтва Аляксандр Гораваль. Яшчэ адной проблемай, на яго думку, з'яўляецца недахоп плошчы, «каб будаваць такія вялізарныя жыльныя масівы».

Гэтыя ж праблемы агульны на вядомым сумесным пасяджэнні палат нацыянальнага сходу віц-прем'єр Віктар Бура. Ён канстатаваў, што сітуацыя з невыкананнем плану по будаўніцтве жылля ў Мінску ўжо сістэмная: «Сёння праны на шэрагу абектаў вядуцца толькі ў адну змену, а на некаторых аўлектах нафтогазу не выдукваюцца».

Андрэй Кажамякін, naviny.by

рускай улады.

Міліцыя — наша ўсё. Толькі органы ўнутраных справаў атрымаюць налета болей, чым было сёлета. Дзяржава «падкінула» міліцыям тям пачэ \$30 млн. Пяцер у тых будзе 1,1 трывалёна рублёў (\$385 мільянаў). Для нагляду настынічыя лічбы будуть падавацца менавіта ў пераводзе на валюту — у трывалёнах рублёў чи жа разбрэзані.

На КДБ дзяржава будзе ашчадзяць — замест \$85 млн, як было ў 2009 г., ім дастанецца «ўсяго» \$69 млн.

Узброеным сілам таксама абрэзат: \$515 млн. У гэтым годзе было \$574.

Адукацыі — менш, чым войску

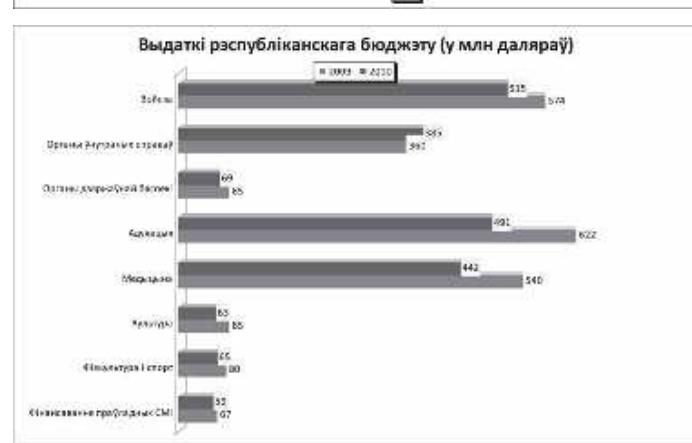
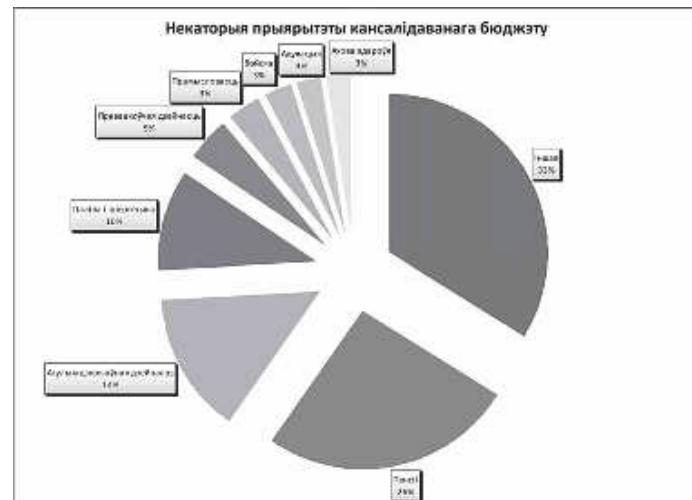
Міністр фінансаў Андрэй Харкавец радасна паведаміў, што выплаты на медыцынскую адукацыю павялічыліся на 6—7%. Тым не менш, супаступленне лічбай пераконва ў адваротным. Канкрэтны прыклад у рублях — у законе «Аб распубліканскім бюджэту на 2009 год» на адукацыю выдзелена 1,77 трывалёу. На 2010 год запланавана выдаткаўца 1,4 трывалёу. На 21% менш! А калі пералічыць суму ў валюце, то выходзіць яшчэ мацней. З \$622 млн да \$491 млн адпаведна.

Падобная сітуацыя і з медыцынай. Было \$540 мільянаў — стала \$424.

У напружаным спаборніцтве між спортам і культурой ініцыятыву перахапіла сіла. Летась культура была наперадзе — 85 супраць 80 (у мільянах даляраў). Ціпер фізкультуры і спорту адзыграў. Яны атрымалі \$65 млн, на дугоўнае ж выдаткоўваеца \$63 млн.

Апошнюю кашулю дыпламатам

Яшчэ адна ахвяра экамічнай крызісу — праўладны СМІ. У іх адабралі \$8 млн. Здаецца, пімат, але на падтрымку лукашэнскай асадзе і тэлеканалаў падаткаплатнікі ўсё адно

ададуць аж \$59 мільянаў.

Эканомія кіраўніка дзяржавы на сабе не таякія вялікай. Ад сёлетніх \$12 млн, выдаткаваныя на «дзяржавайныя органы, якія забяспечваюць дзеянісць прэзідэнта», засталось 10 млн.

Як і летась, уніскі ў саюзную дзяржаву практична роўнія выдаткам на ўтрыманне дыпламатычных працтваў Беларусі ва

і ўсім свеце. І тыя, і тыя ўсё растуць — \$60 млн і \$65 млн адпаведна.

Варты адзначыць, што бюджет на 2009 год даадаткова пераглядзіўся у май ітага года ў бок паніжэння. Хто ведаць, піць ўласца выкананы бюджет-2010, калі запланаванага эканамічнага росту дасягнучь не ўдаца.

Ягор Марціновіч

СЦІСЛА

Штотакі. Калі рацэшнне будзе прынята, латвійскія вытворцы штотакі збінкрутуюць. У выпадку паніжэння нормы выдыхненіз з ужытку могуць быць выключаны ўсе виды рыб, што зрабіваюць Балтыйскім морам. А злікненне беланапрояніу азначае, што ўсё вондкнаныя рыба будзе забароненая, штотакі ў тым ліку.

Расія выпусціць беларускія ёурааблігациі

Арганізацыі ўніверсітэтаў стаціяне «Сбербанк» Расіі Еўрапейскія аблігациі складаюць \$2 млрд, а тыя, што будуть арыентаваны на расійскі рынок, — калі \$500 млн. Пра гэта віц-прем'єр Беларусі Уладзімір Сямашка давоміўся з сучасцю з кіраўніком расійскага «Сбербанка» Германам Грефам.

Наступнае павелічэнне пенсій — праз паўгоду

Нацыянальны сход ухваліў бюджет

дзяржаваўнага пазабюджэтнага Фонда сацыяльнай абароны на 2010 год. Павелічэнне пенсій чакаеца з 1 жніўня. Рост сярэдняга памеру пенсіі мae скласти 18,6%.

АЭП Бел-Рас-Каз плануеца сфармаваць на пазней за 1.01.2012

Паводле вынікаў пасяджэння Міждзяржэрнага савета ЕўрАЗЭС, якое адбылося 11 снежня ў Санкт-Петраўбургу, кіраўнікі ўрадаў падпісалі 19 дакументаў, у тым ліку звязаных з уводам у дзеянне Міжнароднага саюза Беларусі, Расіі, Казахстана. Гаворка таксама ішла аб праекце плана дзеянняў па фармаванні адной эканамічнай прасторы Беларусі, Расіі і Казахстана. Прэм'ер-міністр Казахстана заявіў, што яна звязана не пазней за 1 студзеня 2012 года.

ЯМ

Беларуская Інтэрнэт-Бібліятэка
КАМУНИКАТ

www.kamunikat.org

Новы год і Каляды: аграсядзібы запрашаюць

Пакатаца на санках і санях, пакоўцаца на каньках вакол ялінкі, пасмажыць шашлыкі, пагрэцаць на супрадней печы — гэта і шмат чаго іншага прапануюць беларускія аграсядзібы на зімовія святы.

Аматарам сутэрні Новы год вялікім вісковым дамку варта паспяшана. «Не ўгадаў я сёлета з цаной — у міне дамок на дэсесць чалавек на суткі каштупе міలён рублёў, а ў канкурэнті тывя ж паслугоў каштуюць ад паўсотні даляраў на чалавека», — кажа гаспадар сяздібы «Ля Свіцца», што за 18 км ад Гродна, Рыгор Яроменка. Ён прапануе гасцям стравы беларускай, польскай і літоўскай кухні. У дому ёсьць усе зручнасці. Для тых, хто жыве не хлебам адзіным, — за якую сотню метраў ад сядзібы знаходзіцца палац Валовіча XVIII ст.

Родныя куты запрашаюць

Сядзіба «Родны кут» Юліі і Юрый Бука ў Глыбоцкім раёне, дэлкуючы водгукам у прэсе, ціпер не мае проблем з наведнікамі. Нагадаем, яны робіць зінжку для беларускоў. Сюды можна наведацца пасля 1 студзеня, на зімовыя ваканцы. Цэнты ад лета не змяніліся — суткі праўжнівінні ўайлепешт з хатак, дзе ёсьць санузел, газавая пліта, лядоўня, посуд і тэлевізор, каштупе 15 тысяч рублёў з чалавеком.

Свой «Родны кут» ёсьць у Мінскім раёне, у вёслы Валоўчына. «На Новы год у нас памішанне замаўляюць за 2—3 месяцы — і ціпер знялі. Але прыездідзе да нас на каўну ў любы час», — запрасіў гаспадар сядзібы Уладзімір Судас.

Узімку ў ягонай хаты могуць змісціцца шэсць чалавек. Тут маецца печ з ляжанкамі, камін, лазня. Гасцям прапануецца сялянская ежа.

На мясцінах Івонкі Сурвілы

З 60 кілометраў ад сталіцы, на мяжы вёсак Зарэчча і Засулле, размясцілася сядзіба «Зарачанская Яніны». Для гасцей — двухпавярховы дом з жылымі пакоямі, кухні, душам, саўнай, прыбіральнікі і залай з тэлевізарам. Гаспадары пачастуюць мачанкай, бабкай ды іншымі страўамі нацыянальнай кухні. У мастацкай майстэрні кожны ахвочы можа пасправаць свае здольнасці.

Ад 3 да 6 студзеня, а таксама пасля 7-га, чакае аматараў вясковага адзначынку сядзібы «Вераг» на Лагойшчыне. На Новы год і калядную ноч сядзібу ўжо занялі. «Арэнда пакой ў ад 150 да 250 тысяч», — кажа гаспадар Анатоль.

На каньках вакол ялінкі

Сядзіба «Гасцінны двор» на Быхаўшчыне спецыялізуецца на паліванні. Аднак і для аматараў больш мірнага адзначынку можа щмат чаго прапанаваць: пакатаца на каньках і санях, пакоўцаца на каньках вакол ялінкі (каток акурат пачалі заліваць), а та і ў хадзе згульня, падарываючы канат і на ляхах прабегчыся. У ваколіцах вёскі адзначынка жаночыя кіштштар XVIII ст., дзе знаходзіцца Баркалабаўская цудатворная ікона Божай Маці. Сядзіба з усімі зручнасцямі змесціцца да 20 чалавек. Цэнты — ад ста тысяч рублёў за пакой на 4—5 чалавек.

«Наўпіс» — кузня і Блакітныя аэры», — кажа гаспадар сядзібы «Трабуцішкі» на Пастаўшчыне Юрый Фурс. Першыя навагодні тýдзень забраніравалі за некалькі месеціў наперад. Гасцей пакатаюць на санях, папараць у лазні, па-

частуюць нацыянальнымі страўамі. У ваколіцах ёсьць што паглядзець — Лынтупскі і Камайскі касцёлы, панскія сядзібы ў Паставах, Лынтупах, Камарове, стараўгутнія млыны і дзоты Першай сус-

ветнай, сядзіба вядомага беларускага мастака Аліфрода Ромера.

Сямён Печанко

«Ля Свіцца»
Гродзенскі раён, Крулеўшчына, 7
Т.: (44) 772-15-83
e-mail: svatsk@tut.by
Рыгор Яроменка

«Валодэ́йка»

Т.: (02156) 3-63-57; (29) 109-51-89
Юлія Бука

«Родны кут»

Мінскі раён, Валоўчына, 2

Т.: (29) 641-47-62
Уладзімір Судас

«Зарачанская Яніны»

Мінская вобласць,

Стубцоўскі раён,

в. Зарэчча, вул. Цэнтральная, д. 105.

Т.: (29) 643-43-02; (29) 566-43-02

Паваротны Аляксандар

«Гасцінны двор»

Маріліўская вобласць, Быхаўскі

раён, в. Залахвенне,

вул. Цэнтральная, 29

Т.: (44) 773-31-37, (29) 740-26-26,

(02231) 3-23-05

Міхаіл Дудзікаў

«Трабуцішкі»

Віцебская вобласць, Пастаўскі раён,

в. Трабуцішкі

Т.: (29) 668-02-77, (29) 553-29-88,

(02155) 4-44-32

e-mail: fursy@mail.ru

Юры Фурс

СЦІСЛА

**Загінуй, уцякаючы
ад ДАІ**

У Брэсце забіўся 23-гадовы

вадзіцель. Ён не справіўся з

кіраваннем і ягоны

«Фольксваген-Гольф»

ударыўся ў прыдарожную

агародку. Вадзіцель памёр,

так і не апрыгунеўшыся, у

абласной бальніцы. Гэты

кіроўчы раней быў пазбаўлены

праваў за кіраванне

аўтамабілем п'янім.

**Курсант шантажаваў
прастытуя**

Курсант Акадэміі міліцыі вырашыў падманіміць аддзялоў мінскіх прастытуяў 280 тысяч рублёў, пагражаючы прышыніцам іх да адказніці за ўхіліні. Прадпрымальнага курсанта збілі пасля атрымання пропыт. Задзяленае прымыненне спраў.

**Дыпламат гандляваў
калаготкамі**

Першы скратар пасольства Швейцарыі Андрес Марін Форс сядзіў у Беларусь, купіў недарагую паночнішкварытавую прадукцыю і здаваў яе на реалізацію ў расійскія магазіны. Дзякуючы дыпламатычнай недзялальнасці, Форс пайблігаваў прафесіялам на мяжы. Шведскі бок прыняў рапмінне аб спыненні працы Форса ў Маскве.

**БелАПАН, БЕЛТА,
«Ежедневнік»**

Пасля «Анастасіі Слуцкай» — «Еўфрасіннія Полацкая»

«Беларусьфільм» плануе зняць
карціну са статусам «нацыянальнага
фільма».

Пра гэта заяўвіў першы намеснік міністра культуры Уладзімір Рылатка. Ужо адабраныя шэсць тэмаў гістарычнага характеру, якія можна скласти аснову «нацыянальнага фільма».

У іх ліку — ідэя зрабіць экранізацыю аднаго з найбуйнейшых твораў Уладзіміра Каракеўчіча і сцэнар, прысвечаны Еўфрасінні Полацкай.

Да канца 2010 года плануеца зацвердзіць сцэнар «нацыянальнага фільма». Як адзначыў Рылатка, «Настасія Слуцкая» «з розных прычын» не зусім адпавядае статусу «нацыянальнага фільма».

Паводле словаў галоўнага рэдактара кінастудыі Наталіі Сіржко, праект знаходзіцца пад патранажам кіраўніцтва дзяржавы, і, перш чым прапанаваць яму штосьці на зацвердзіць, на «Беларусьфільме» павінны быць п'яны, што «этага супрадней будзе нацыянальны праект». На якой мове будзе той «нацыянальны праект» — не звеседзіма.

БелаПАН, СМ

Фільм паводле «Чарнобыльскай малітвы» прэтэндуе на «Оскар»

«Дзверы» («The Door») — дэбютная рэжысёрская праца прадусаркі і акторкі з Ірландыі Хуаніты Ўілсан.

Мастацкі фільм паводле рамана Святланы Алексіевіч «Чарнобыльская малітва» пазмагаецца за «Оскара» ў катэгорыі «найлепшыя каторкметражныя мастацкі фільмы».

«Дзверы» («The Door») — дэбютная рэжысёрская праца прадусаркі і акторкі з Ірландыі Хуаніты Ўілсан. У аснову сюжэта пакладзены «Маналіт» пра цела жыцця, напісаны на давірах — гісторыя з кнігі «Чарнобыльская малітва» Святланы Алексіевіч. Герой стужкі — Мікалай Калінін, у якога адраджылі памірэчка. Каб пахаваць дзяцінку, герой выпраўляецца ў Чарнобыльскую зону.

Фільм ствараўся ў Прыпяці, за кілаветраў ад рэжактара. У «Дзвірах» іграюць акторы Igor Ciraў (Тэатр беларускай драматургіі) і Джульета Казакевіч-Гернінг (маскоўскі тэатр Школа сучаснай п'есы).

82-я цырымонія ўручэння прызёрскіх аўтарамі ўзнагарод здабыла п'яныя. Іхнія кіроўчы раней быў пазбаўлены аўтамабілем п'янім.

ЛК, Антон Тарас

**Мінчук павесіўся
у Лошыцкім парку**

12 снежня ў Лошыцкім парку на дрэве быў знайдзены труп 26-гадовага мінчука. Труп знайшоў брат павешанага. У перадсмартырвані запытцы нічога канкрэтнага пра прычыны сходу з жыцця самагубства не паведамілі. Па ім засталіся жонка і дачка.

«Могуць прыставіць пісталет да скроні – ніхто і не заўважыць»

Жорсткае забойства касіркі Таццяны
Пяцровай паказала, наколькі неабароненая ў краіне прадстаўнікі этай прафесіі.

Забойства 21-гадовай касіркі абменніка ўскالыхнула Мінск. Людзі шакаваныя жорсткай расправай з дзяўчынай. 10 снежня ранкам Таццяна Пяцрова прыйшла на працу, у абменнік, што на вуліцы Варвашэні ў сталіцы. У гэты дзень ў Таццяны быў выходны і мусіла працаўца напарніца, але тая падрасіла падмініць...

Кабінка абменнага пункту знаходзіцца на вуліцы, праста ля ўходу ва ўніверсам «Аўтазаводскі». Калі дакладней адбылося забойства, ніхто не ведае. Увечары інкастары прыехалі за грошымі і пабачылі ў кабінцы дзяўчыну з перарэзаным горлам. Валюты не было. Міліцыя падлічыла, што зінка 35 мільёнаў рублёў.

Прадавачкі «Аўтазаводскага» згадвалі, што раніцай ля абменніка «цёрса нейкі мужык». Мён ён і падпільнаў автозаправку ў сірэдзіне дня, калі тая, паставіўшы таблічку «тэхнічны пералынак», выйшла з абменніка.

Магчыма, дзяўчына адмовілася аддаць рабаўніку грошы. У лютым, пасля крадзяжу грошай з абменніка ў адным з гіпермаркетаў, адказніца усклалі на касірку, якая тады працавала.

Камер назірання, накіраваных праста на абменнік, не было, што робіць раскрыціе справы малараўнальным.

Пра меры бяспекі касіру «НН» расказаў Яўген П., які працуе ў адным з абменнікаў «Беларусбанка».

«Наша Ніва»: Што ўяўляе сабой сістема бяспекі абменніка?

Яўген П.: У кабінцы ўсталіваліся металічныя дзвёры з дзвюх пластін (у кватэрах – адна), якія зачыніліся на чатыры абароты ключа. Тоўстое шкло павінна выратаваць ад стралайні. Але лепш не працаць...

У большасці абменнікаў усталіваліся сігналізацыя, праз якую адбываецца сувязь з міліцыяй. Але ў адной з кабінок, дзе я працаў — у мінскім супермаркете, — я бачыў і аўтаномную сігналізацыю. Эта значыла, калі я націсну кнопкую, ніхто не прынесе на помач. Сігналізацыя праста запіш-

Крызіс — год палівання на касіру і інкастару

Сёлета трагічных здарэнняў як ніколі ў шмат. У лютым быў абрарабаваны абменнік ў супермаркете «Прастор». Злачынца з электрашокерам пад выгледам інкастара напаў на касірку. Пасля таго, як яна спрацаўла прытомнасць, скрупі кала \$90 тыс. Злачынцу не знайшлі.

У тым самым лютым на Салігоршчыне быў здзіснены напад на машыну з кіроўцам і эканамістам сельгаспрадырмества «Бальшавік Аграр». Трох злачынцу забілі іх і скрупі кала \$30 тыс. Забойцаў злаштавалі, аднаго з іх прысудзілі да смартнага пакарання.

У верасні ў Віцебску напалі на касірку. Калі яна выходзіла з кабінкі, наваліўся двойе невядомых і заштурхнуў назад у абменнік. Было скрадзена кала \$20 тыс.

Чэрвеньская спроба рабаўніцтва ў Баранавічах поспеху не прынесла. Няўдалаўша злачынцу, грамадзяніна Паўднёва-Афрыканскай Рэспублікі затрымала міліцыя.

Чыць. На гук павінен прыбегчы ахоўнік. Адзін. Але ці данаможа ён, калі рабаўнікоў некалькі?..

«НН»: Касіры маюць права выходзіць з кабінкі? Напрыклад, у прыбліжані.

ЯП: У тым самым супермаркете ў выніках час падыходзіў ахоўнік. Я выходзіў, а ён заставаўся ля кабінкі. У іншых абменніках кабінку траба здаваць на сігналізацыю, як кватэру. Калі вяртаюся — здымаю з аховы, заходжу, а пасля ўключаю ахову занутры.

«НН»: А калі нехта па дарозе ўдарыць ці ўжыве электрашокер, адбэрэ пулы?

ЯП: Бось у гэтым і асноўная проблема... Трэба разлічваць толькі на сваю асіярожнасць. Але ці патэлефане нехта ў міліцыю, калі ўбачыць незнаёмца ў абменніку, мне будзе ўжо няняжна — мянеж ужо забіо... Яшчэ могуць прыставіць пісталет да скроні і зайці разам са мной. Наўрад ці нехта зверне на гэта ўвагу.

«НН»: Калі, напрыклад, пачаўся пажар: трэба ратаваць самому ці ратаваць грошы? Што кажуць інструкцыі?

ЯП: У кабінцы ёсьць незгаральнія сейфы, туды за 20–30 секунд можна ўсё схаваць. Інструкцыя, дзе было бы напісаны, што дараўжайшася — грошы альбо я — нямя. Але калі я ўратуюся, зразумела, вяртанне валюты «павесіць» на мяні.

«НН»: Іншая сітуацыя: нехта грукае ў кабінку, што табе траба рабіць?

ЯП: Зірніцу у вочка ў дзвярах, далей праз прыменік грошай узіць пасведчанне. Асабу траба праверыць па спецыяльнім спісе людзей, якія маюць права доступу ў кабінку. Ні пажарнага, ні міліцыянта, ні электрыкі не пусцяць. Ім можна адчыніць дзвёры толькі тады, калі будзе спецыяльнае пасведчанне, выпісане дырэктарам банка.

«НН»: Ці здараліся ў твай практыцы нейкі надзвычайны здарэнні?

ЯП: Я тады працаўаў у абменніку ў адным з медцэнтраў. Каб не цягніць з сабой ключы, мы здавалі іх мясцовай ахове. Падыходжу да ахоўніка, а ён кажа: «Дык ужо ўзіць нехта ключы?» У мене ўнутры ўсё аж перавярнулася. Пабег да кабінкі, а там калега сядзіц. Ён нешта паблыгтаў і вітрашыў, што павінен працаўцаў у той дзень. Вось і прыйшоў на мяш працоўную месяц.

Падрыхтаваў Ягор Марціновіч

FREЕВОЛЬНАСЦІ

Сэкс-турызм па-беларуску

Год ці два таму ў адной мінскай ВНУ быў лакальны скандал, які не дасягнуў медыя-прасторы — такія рэчы ў Беларусі прынята замоўчаваць. У гэтай ВНУ навучаеца піmat студэнтаў з арабскіх краін. Калі паназіраць за замежнікамі, то можна заўважыць, што студэнты з Кітая заўсёды сустракаюцца паміж сабой — кітайскія хлопцы з кітайскім дзяўчатаам. Сярод арабаў таікіністычнай німі.

«НН»: А калі нехта па дарозе ўдарыць ці ўжыве электрашокер, адбэрэ пулы?

ЯП: Бось у гэтым і асноўная проблема... Трэба разлічваць толькі на сваю асіярожнасць. Але ці патэлефане нехта ў міліцыю, калі ўбачыць незнаёмца ў абменніку, мне будзе ўжо няняжна — мянеж ужо забіо... Яшчэ могуць прыставіць пісталет да скроні і зайці разам са мной. Наўрад ці нехта зверне на гэта ўвагу.

«НН»: Калі, напрыклад, пачаўся пажар: трэба ратаваць самому ці ратаваць грошы? Што кажуць інструкцыі?

ЯП: У кабінцы ёсьць незгаральнія сейфы, туды за 20–30 секунд можна ўсё схаваць. Інструкцыя, дзе было бы напісаны, што дараўжайшася — грошы альбо я — нямя. Але калі я ўратуюся, зразумела, вяртанне валюты «павесіць» на мяні.

«НН»: Іншая сітуацыя: нехта грукае ў кабінку, што табе траба рабіць?

ЯП: Зірніцу у вочка ў дзвярах, далей праз прыменік грошай узіць пасведчанне. Асабу траба праверыць па спецыяльнім спісе людзей, якія маюць права доступу ў кабінку. Ні пажарнага, ні міліцыянта, ні электрыкі не пусцяць. Ім можна адчыніць дзвёры толькі тады, калі будзе спецыяльнае пасведчанне, выпісане дырэктарам банка.

«НН»: Ці здараліся ў твай практыцы нейкі надзвычайны здарэнні?

ЯП: Я тады працаўаў у абменніку ў адным з медцэнтраў. Каб не цягніць з сабой ключы, мы здавалі іх мясцовай ахове. Падыходжу да ахоўніка, а ён кажа: «Дык ужо ўзіць нехта ключы?» У мене ўнутры ўсё аж перавярнулася. Пабег да кабінкі, а там калега сядзіц. Ён нешта паблыгтаў і вітрашыў, што павінен працаўцаў у той дзень. Вось і прыйшоў на мяш працоўную месяц.

Падрыхтаваў Ягор Марціновіч

свядома ішлі зарабляць да арабаў, бы хацелася модна апранацца ды хадзіць па дыскатэках. Самае агідана ў гэтай гісторыі тое,

што чаргі быў рэзкім вілікім і студэнты-абраў, калі ім гэтыя паслугі быў ўжо непатрабныя, сілай выпіхвалі дзяўчут, якія спрабавалі прабіцца ў іх пакоі.

А адзін мой знаёмы з тымі ж мэтамі ездзіць да бабулі ў вёску.

На прывабнага гарадскога хлопчыка там заўсёды знаходзіцца пара прыгожых вясковых дзяўчут, гатовых на ўсё. Такі вось сэкс-агратурызм па-беларуску.

Вольга Жарнасек

З ПОСТЫ РЭДАКЦЫІ

***

Лукашэнка: «Па тэлевізары глядзець няма чаго...»
...і нама на каго — адны нулы.

Кнект, Мінск

У інтэрнэце на сайце tshotka.blog.tut.by праішоў конкурс на самую лепшую карцінку для майкі, што меў назуву «Цішотка вольных беларусаў» («цішотка» — гэта назува майкі-саколкі на сленгу). Журы выбірала пераможца з сотні працаў ад 44 удзельнікаў.

Вырашана кожнае з трох прызовых месецай раздзяліць паміж дзвума ўдзельнікамі, дадатковая вyzначаныя трыв пераможцы ў намінацыі «Беларуская свобода» ад Руху «За свабоду», чатыры пераможцы ў намінацыі «Будзьма беларусам», якія

атрымалі памятныя сувеніры ад агульнацыянальнай культурніцкай кампаніі «Будзьма» і адзін прыз глядзіцкіх сімпатый.

Ганар за першую месец адзялілі Кася Шцірліц і Мікалай З.

У ўдзельнікі конкурсу да канца месяца на назначаныя паштовыя адрымы цішотку з прынтом аднаго з пераможцаў. У бліжэйшы час з пераможцамі і намінантамі звязуцца арганізатары кампаніі для ўдакладнення способаў атрымання ганараў і пада-рунку.

Майкі на кожны густ

Мы, беларусы — чароўныя трусы

Майкл Скэнлан: ЗША ўхвальна глядзяць на працяг праграмы МВФ stand-by для Беларусі

Гутарка з часовым павераным
у спраўах ЗША ў Беларусі Майклам
Скэнланам.

«Наша Ніва»: Складар Скэнлан, раскажывы-
це трохі пра сабе. Дзе Вы нарадзіліся, дзе
вучыліся? Дзе працаўалі перад Беларус-
сію?

Майкл Скэнлан: Я нарадзіўся ў Вашынгтоне, у стаўпцы ЗША. Паколькі мой бацька таксама быў дыпламатам, тады я шмат часу ў дзяяністве праводзіў за мяжой. Я навучаўся ў Джорджтаунскім універсітэце, у Інстытуце міжнародных зносін. Там я атрымаў ступень бакалавра. Затым я працаўалі у прыватным сектары, каб зарабіць гроши на наступнае на-
вучанне. Ступень магістра я атрымліваў ва-
у Інвалідніцтве Тафтс, у Флэтчарашкай школе міжнароднага права і дыпламатіі. Затым я працаўалі у Кантрэсе. Але я сумаваў па магні-
масці жыцця за мяжой. Я хапець зймацца міжнароднымі адносінамі, таму здаў экзамен і ў 29 гадоў пачаў дыпламатычную службу. Пасля гэтага я працаўалі у краінах былога Са-
віцкага Саюза, а таксама на Балканах.

«НН»: А ці бываў раней у Беларусі?

МС: У 2002—2004 гадах я працаўалі у Дзярждэпартаменце ЗША ва Упраўленні да-
памогі, дзе займаўся ў тым ліку Беларуссю. Але ў той час я не наведваў нашу краіну. Тым не менш, падчас працы ва Украіне, вясной 2008 года на выхадныя прыѣзджаў у Беларусь.

«НН»: Што не будзе здзівіла ў Беларусі?

МС: Я не могу сказаць, што нешта здзівіла, таму што ўжо даволі добра ведаў із тую част-
ку свету. Але я быў расчараваны станам адно-
сінай паміж нашымі краінамі. Шкода, што яны пагорыліся.

«НН»: Ці змянілася неіск палітыка Адмі-
ністрацыі Барака Абамы ў дачыненні да Беларусі ў параўнанні з палітыкай Адміністра-
цыі Джорджа Буша-малодшага?

МС: Пазіцыя ЗША зайдёды была пасля-
дадой. Прычыны, што прывізлі да ўйядзен-
ня санкцый, застаюцца. У заяве, зменшанай іздайна на сایце пасольства, зазначана, што санкцыі прызначаныя да сігнатур з правамі ча-
лавека, выбарамі, свабодай СMI. Статус-кво спаряджала статус-кво. І калі гэтыя з'язы не зменяюцца, то санкцыі таксама не будуть з'язы-
ти. У той жа час мы зайдёды верылі ў верым, што нашы адносіны могуць быць піштатран-
шымі. Сенія (14 снежня) — «НН» я быў у бе-
ларускім МЗС, дзе мы размаўлялі на тему гандлю людзьмі. Гэта супольная проблема, над вырашэннем якой мы можам супрацоў-
нічаць. Беларусь шукае магчымасць дасягнучь вельмі добрай мэты — да 2015 года зачыніць усе дзіцячыя дамы і рассяліць дзетак па пры-
ёмных сем'ях іх вірніцу, белагрудым бабцам. У нас ёсць праграма дапамогі грамадзян-
скай супольнасці ў намаганнях садзейнічаць ураду ў раўлішы гэтай выдатнай мэты. Зда-
енца, стане магчымым выдаткованне на гэта з'язы калі аднаго мільёна долараў. У Беларусі зараз таксама вырашаецца праблема з сухо-
тамі. Мы аказываем дапамогу і ў гэтай сфе-
ре.

«НН»: Дык а што канкрэтна траба зрабіць Беларусі, каб быў адменены эканамічныя санкцыі супраць прадпрыемс-
твў, відавы — супраць чыноўнікаў?

МС: Пытанне санкцый закране многа сфе-
ры. І гэта азначае, што траба вырашыць пы-
танні з правамі чалавека, з незалежнымі ме-
дымі, выбарамі. Мы віталі той факт, што вясной 2009 года беларускі ўрад уключыўся ў амбэркаванне зменай у выбарческіх закан-
даўствісці з Бюро па дамакратычных інстыту-
тах і правах чалавека АБСЕ. Але мы шкаду-
ем, што з таго часу гэтыя працы не праходзі-
у.

Майкл Скэнлан

Нарадзіўся ў 1961 годзе ў Вашынгтоне. Ступень бакалавра атрымаў у школе замежных справаў Джорджтаунскага юніверсітэта (1984). Ступень магістра атрымаў у школе права і дыпламатіі юніверсітэта Тафтс (1989). Працаўалі ў Кантрэсе. Ад 1991 года на дыпламатычнай службе. Працаўалі ў Вялікабрытаніі, Казахстане, Кыргызстане, Арменіі, Харватіі, Расіі, Чарнагорыі, Босніі і Герцагавіне, Украіне. У Беларусь у якості часовага паверанага прыбыў 30 чэрвеня 2009 года. Валодае англійскай, баснійскай, сербскай і расійскай мовамі. Вывучае беларускую.

адкрыта і празрыста, каб грамадства таксама было ўключанае ў амбэркаванне. Яшчэ адно пытанне — гэта артыкул 193.1 Крымінальнага кодекса «Дзейнасць ад імя неадрэгістраванай арганізацыі». Нават кіраўніцтва Беларусі кажа, што трэба нешта змяніць, але зменай няма. Не реагуючыя пацільчычныя партыі, з проблемамі сутыкаючыя недзяржакуяй арга-
нізацыі. Мы з дзадаваннемнешнім успышылі той факт, што ў 2008 годзе дзве незалежныя газе-
ты атрымалі доступ да афіцыйнай сістэмы прасаўсюду, але яшчэ 12 выданняў такој магчымасці не маюць. Ми вітаем ужо зробле-
нне, і гэта адпостроўвае ў насіх рашэннях у адказ. Маесці на ўзвесе, што пасля вызы-
валення пацільчызны ўсіх прызначаных санкцыі супраць двух прадпрыемстваў «Белнафтахі-
мас».

«НН»: Калі можа быць адноўлена пауна-
вартасная праца дыпламатычных місій Бе-
ларусі і ЗША? Ці хапае зараз амеры-
канскія дыпламаты для выканання імі
сваіх службовых паўнамоцтваў?

МС: Гэта пытанне не да нас, а да беларуска-
га ўрада. Цяпер нам дазволена мец толькі п'ять дыпламатаў. Да таго ж, мы не маем маг-
чымасці выезжыць далей чым за 40 кіламет-
раў ад Мінска, не папірэдзіць загадзі бела-
рускіх ўладаў. Першыя шэсць месеціў сваёй
зноходжання ў Мінску я займаўся тым, што арганізоўваў працы пасольства з улікам таго,
што нам, магчыма, прыйдзецца працаўаць у

такім складзе яшчэ наўважыцця час. Але мы адкрытыя да дыялогу. Мы зацікаўленыя ў развіцці супрацоўніцтва ў многіх сферах, але для гэтага патрэбна большай колькасці супрацоўнікаў пасольства. Я прашу падчэсці ў беларусаў, якія вымушаныя ехаць у Кіеў, Маскву, Санкт-Пецярбург, каб атрымаць амерыканскую візу. На жаль, сеніяшнія колькасці дыпломатаў не дазваляе нам рабіць гэтыя паслугі. Але мы размаўляем на гэтым з беларускімі ўладамі.

«НН»: Сканчылася першая крэдытная праграма МВФ для Беларусі. Улады не ха-
ваюць, што зацікаўлены ў наступнай. Якое
стайленне змаймае на гэтым пытанні ЗША?

МС: Мы думаем, гэта добра, што Беларусь супрацоўнічае з МВФ і Сусветным банкам. Калі Беларусь кажа пра шматвектарную эканоміку, пра дыверсификацию, пра інтэгра-
цыю ў сусветную, то такое супрацоўніцтва вельмі важнае. МВФ і Сусветны банк з'яў-
лююцца добрымі дарадцамі ў гэтым пытанні.
Праграма stand-by сканчылася ў красавіку. І ЗША ўхвальна глядзіць на магчымасць пра-
цягнуць гэтай праграмы. Мы лічым, што гэта вельмі добра для Беларусі.

«НН»: Нядайна скончылася дзяяние Бу-
дапешцкага мемарандума, пад якім у свой час падпісаліся ЗША. Штаты будуть пра-
цягіваць з'яўляючыя гарантамі бяспекі нашай краіны ў будучыні?

МС: Па гэтым пытанні была афіцыйная за-

ява Дзярждэпартамента. Яна тычыцца не толькі Беларусі, але і Казахстана з Украінай. ЗША і Расія пацікаўляюць, што ўмовы гэтага мемарандума будуть дзейнічаць і пасля 4 снегія.

«НН»: Беларускія ўлады часта кажуць, што зацікаўлены ў заходніх інвестыцыйных краін. А дзе вы бачыце перспектыву для амерыканскіх інвестыцыйных праектаў у Беларусі?

МС: Спачатка пытанне. Наколькі я ведаю, беларускі ўрад прыняў бюджет на 2010 год, на якім запланавана прыцягненне 5 млрд. даўгу наўпростовых замежных інвестыцый. Для ўсіх эканомікі ў свеце (і ЗША тут не выключение) важна завабіць замежных інвестыцый. У рэкомендациях МВФ і Сусветнага банка таксама адзначаецца неабходнасць стварэння такога клімату, які будзе спрыць замежным інвестыціям. Калі мы возьмем пытанне прыватызацыі, то неабходна, каб яна праходзіла прайзрысці і адкрыта, каб гэта сістэма выклікала давер. Мы зацікаўленыя і гатовы спрыці павеліченню прыватнага сектора ў беларускай эканоміцы. У прыватнасці, развіціе малога і сяродняга бізнесу. Як правіла, амерыканскія кампаніі не звяртаюцца да амерыканскага ўрада — яны самастойна распараўджаюцца сваімі капіталам. Мы можам дапамагаць усталіць контакты, але не наша ролі вызываць камі і куды ўкладаць свае гроши.

«НН»: Энэў да прыватнага. Якое ў Вас хобі? Чым зймаецца ў Мінску?

МС: Я футбольны фанат. За час знаходжання ў Беларусі праглядзеў дэсяць шэсць матчуў. Каманда ЗША ўжо прайшла кваліфікацыю на чэмпіянат свету ў Паўднёвую Афрыку. Нам пашанцавала з лёсанівам. Мы ціпэр жартуем з брытанцамі, што зборнай Англіі не пашанцавала більш з намі ў адной групе. Гуляю ў тэніс. Спрабую рабіць гэта два разы на тыдзень. Хаджу ў басейн. Імкнусі не адміністры заняткі, але гэта вельмі складана прац мой працоўнага графік. Рады, што пайшоў снег, бо вельмі люблю катацца на лыжах. Паспрабую сноубордзінг, бо ім лепши пачынаць змаймца на нізкіх схілах. Таксама буду сачыць за беларускімі баскетбольнымі камандамі. Я вельмі люблю спорт. Улетку я ўзвес час катацца на ровары, нават дабраўся на ім да працы.

«НН»: А за якую футбольную каманду пераўзяце?

МС: Я футбольны фанат. За час знаходжання ў Беларусі праглядзеў дэсяць шэсць матчуў. Каманда ЗША ўжо прайшла кваліфікацыю на чэмпіянат свету ў Паўднёвую Афрыку. Нам пашанцавала з лёсанівам. Мы ціпэр жартуем з брытанцамі, што зборнай Англіі не пашанцавала більш з намі ў адной групе. Гуляю ў тэніс. Спрабую рабіць гэта два разы на тыдзень. Хаджу ў басейн. Імкнусі не адміністры заняткі, але гэта вельмі складана прац мой працоўнага графік. Рады, што пайшоў снег, бо вельмі люблю катацца на лыжах. Паспрабую сноубордзінг, бо ім лепши пачынаць змаймца на нізкіх схілах. Таксама буду сачыць за беларускімі баскетбольнымі камандамі. Я вельмі люблю спорт. Улетку я ўзвес час катацца на ровары, нават дабраўся на ім да працы.

«НН»: А за якую футбольную каманду пераўзяце?

МС: Складаю пытанне. Не могу адказаць так, каб нікога не пакрыўдзіць. Мне спадаба-
лася гульня БАТЭ ў єўракубках. Я прысуг-
тнічаў на ёй гульня з латвійскім «Вентспілсам»
у Барысаве. Мін спадабаўся назіраць за гульняй зборнай Беларусі. Треба прызнацца, калі сюды прыехала ўкраінская каманда, то мне было вельмі складана вызначыць.

«НН»: А я Вам беларускую кухню?

МС: Я такі чалавек, што вырас на мясе з

бульбай. Але тут можна замаўляць не толькі беларускую кухню. Паколькі я з краіны, дзе ў адным катле аказаўся альбо падабаеца разнастайнасць і магчы-
масць выбирэць.

«НН»: Беларускую мову будзеце выву-
чаць?

МС: Як вы бачыце, я ўжо крыйху яс разу-
мею. Гэта першы крок. Але першыя месецы маёй працы тут быў занятыя, як я ўжо казаў, разарганізацыйнай працы пасольства. У 2010 годзе плануя перайсці з пасціўнага ўспрыман-
ня беларускай мовы да яе рэальнага ўжыван-
ня. Але шчыра скажу, што я ніколі не змагу размазыць так, як Стэфан Эрыксан [насол Швейцарыі — Рэд.]. Ягона валоданне беларус-
кай мовай уражвае.

Гутарыў Зміцер Панкавец

Брусэльскія размовы «не пад запіс»

Пытанне незалежных журналистаў было зададзеное ў лоб: «Кіраўнік Беларусі мае грашовыя актывы за мяжой?». Рэпартаж Вольгі Жарнасек зофіса Еўрасаюза.

Візіт беларускіх журналістаў у Брусель прыпаў на час, калі стала відома, што санкцыі супроты Беларусі прыпыненыя, але не скасаваныя. Мінүт год, як Еўропа распачала дыльтог з Аляксандрам Лукашэнкам. Год, як распачаўся «перыяд лібералізацыі».

Наш «працоўны візіт» фармальна азначаў знаёмыства журналістаў са структурай Еўрапейскага саюза, сэрца якога знаходзіцца ў Бруселе, не-фармальна – шэрш сустреч з прадстаўнікамі Еўрапейскай Камісіі, якія не толькі адказаў на нашыя пытанні, але і задавалі свае. Многія размовы віліся «off the record» («не пад запіс») – абавязковая правіла, якое нам гарячы не ў якім разе не пацручы.

За адным столом, але па розных бакі

Запрашэнне ўзяло ўдзел у паседцы атрымалі як прадстаўнікі незалежных, так і прадстаўнікі дзяржаўных сродкаў масавай інфармацыі. Раскладка была 2/1 – дзесяць журналістаў з незалежных СМІ і пяць журналістаў з дзяржаўных прадстаўнікі газет «Советская Беларусь», «Рэспубліка», тэлеканала БТ, агенцтва БелТАГ і Першага нацыянальнага канала Беларускага радыё.

Адносины паміж этымі дзвінома групамі былі прадказальнія. На адным з працоўных абедаў, калі за столом разговаралася спрочка наконт віякі атрымання віз, прадстаўнік Еўрапамісіі ўзяў ці прадаў, што з аднаго боку стала сядзіць прадстаўнік дзяржаўных СМІ, а з другога – незалежных? Яго сапраўды здзівіла, што падзел настолкі відавочны.

Самусенку ў сваіх прамове даў крытычную аценку развіцію беларуска-еўрапейскіх адносін. «Поўнай задаволенасці мы не адчуваєм, ногледзячы на істотны пазітыўныя зрушы на працягу 2008–2009 гадоў, – заявіў ён. – У некаторых еўрапейскіх краінах развіціе адносін з Беларуссю бачаць выключна праз прызму дэмакратызацыі, праз грамадскае жыццё ў краіне. Такая лінія як у старынічным, так і ў блігучым плане збліжыла Беларусь з Еўрасаюзом».

Самусенка адзначыў, што шэрш візовых амежаванняў у дачыненні беларускіх чыноўнікаў «носіць выключна прапагандысцкі характар», а таксама, што патрабаванні ЕС па

інакш. Палігчэнне візавага рэжыму, касалі яны, стане чарговым крокаму адказа на лібералізацыю ў Беларусі, але авансам яны гэтая зрабіць не могуць.

Вока за вока

Было відавочна, што жыўём мы ў розных краінах пад адной назвай «Беларусь». І не толькі журналісты. Выдатна гэтую сітуацыю прайлюстравала сустреч з прадстаўнікамі беларускай амбасады ў Бруселе Аляксандрам Самусенкам і Аляксеем Самусевым ды з кіраўніцай Офіса «За дэмакратычную Беларусь» Вольгай Стужынскай.

Самусенка ў сваіх прамове даў крытычную аценку развіцію беларуска-еўрапейскіх адносін. «Поўнай задаволенасці мы не адчуваєм, ногледзячы на істотны пазітыўныя зрушы на працягу 2008–2009 гадоў, – заявіў ён. – У некаторых еўрапейскіх краінах развіціе адносін з Беларуссю бачаць выключна праз прызму дэмакратызацыі, праз грамадскае жыццё ў краіне. Такая лінія як у старынічным, так і ў блігучым плане збліжыла Беларусь з Еўрасаюзом».

Самусенка адзначыў, што шэрш візовых амежаванняў у дачыненні беларускіх чыноўнікаў «носіць выключна прапагандысцкі характар», а таксама, што патрабаванні ЕС па

ацэнцыі сітуацыі з дэмакратыяй Беларусі і правамі чалавека носіць «падвойныя, патройныя і яўна завышаныя стандарты».

Пасля выступу Вольгі Стужынскай, якая патлумачыла, чым займалася ўсе Офісы ў Бруслі, пытанні ўзімку ў Алены Ладуцькі з БТ (раней яна была асабістым карэспандэнтам Аляксандра Лукашэнкі). Першым чыю задаць, яна ўдакладніла грамадзянскай якой краіны з'яўляецца Стужынская, а таксама як часта бывае ў Беларусі – наўмысльчы, што ёй у Бруслі не бачна сапраўднай сітуацыі ў краіне. Але Стужынская адказала, што з'яўляецца грамадзянкай Беларусі і бывае там практычна штогод. Тады Ладуцька задала галоўнае пытаннне: «А якія ў вас асабістыя прэтэнзіі да Беларусі? Што вас не задавальняе?» Гэтае пытанне наконт прэтэнзіі да Беларусі пафранам паўтаралася на працягу ўсёй паседкі з боку дзяржаўных журналістаў. Здавалісь яны і супрацьпактам чыноўнікам. Здавалася, яны ніколі не чулі пра дываніцаў (чи пер ужо пінц) умоваў Еўрасаюзу ў дачыненні Беларусі.

Пяць кроакаў у абдымкі Еўропы

Пра «пяць ўмоваў» прадстаўнікі

ЕС казалі рэгулярна. У адказе амаль на кожнае пытанне гучала гэтае сплачэнне Ключавай умовай, відома, называлася правядзенне слабодных і прызрачных выбараў. Праўда, і тут знаходзілася вострыя куты. Відома, што Еўрасаюз не прызнаў реферэндумы, праведзены Аляксандрам Лукашэнкам. У tym ліку і той, дзе ён атрымаў магчымасць балітавацца неабмежаваную колькасць разоў.

Адно з пытанняў, зададзеных беларускімі журналістамі, тычылася таго, як паставіцца ЕС да самога факту балітавання Лукашэнкі на пост кіраўніка дзяржавы на наступных выбарах. У адказ прагучала, што ЕС прызнае любы вынік выбараў, калі яны пройдуть справядліва. То бок стала зразумела, што ва ўмовах дыялогу папярэднія заявіў на контроферэнціі анулюваліся. Еўропа пагадзілася супрацоўнічаць з Лукашэнкам, нават калі ён выйграе выбараў – але паводле домакрэтычных правілаў.

Наогул жа, стваралася ўражанне, што ў Бруслі добра ведаюць сітуацыю ў Беларусі і выдатна заінітіяльшылі на ўдзел Беларусі ва «Усходнім партнёрстве». Задавалася яно Більту, але і Мартынаву зрабілі ўзяць, што «брэд» не выклікаюць студэнтаў». У адказ на гэту рэч марку Більту зноў жа выказаўся, што ва ўніверсітэт не мусіць звязацца спецыялісты. Прэс-канферэнцыя засядалася, але пасядніцы з Мартынава яшчэ засталіся. Скрыстаўшыся з магчымасцю, я падышла да яго ў калідоры і прапасіла на іх адказаць. На гэта па-беларуску сен сказаў, што «ў яго ніяма часу», і хутка рэпраўваўся. Пасля ўкраінскія колегі місіі прызначылі, што данга з Мартынава і той адказаў на ўсе ягоныя пытанні.

Вось такія «падвойныя стандарты».

наконт таго, што нельга пранесаць заняткі, кіраўнік аддзела дэпартамента па замежных суवязях і палітыцы добрасуследства Джон О'Рурк задаў ёй сустречнае пытанне: ці не пранескала яна заняткі ва ўніверсітэце? Журналістка не знайшла што адказаць.

Маўчалі дзяржаўныя журналісты і пасы заяўы аднаго з прадстаўнікоў камісіі па Беларусі. Яны тычыліся актыўаў найвышэйшых беларускіх чыноўнікаў у Еўропе. Яны былі раней заморожаны, але сёлетні факт прыпынення санкцый значае, што зараз яны ў вольным доступе. Пытанне незалежных журналістаў было зададзеное ў лоб: «Кіраўнік Беларусі мае грашовыя актыўы за мяжой?». Еўрачыноўнік Канстанцін Вардакіс адсек: «Я не буду адказаць на гэтае пытанне».

«Шчаслівы билет» на прэс-канферэнцыю з Мартынавым

Падчас нашага візіту ў Брусель туды прыялец і міністр замежных спраў Беларусі Сяргей Мартынав. Пасля запланаванай сустречы мелася албіца прэс-канферэнцыі з узделам еўракамісар Бенітэ Феррера-Вальднер, каардынатора замежнай палітыкі Еўрасаюза Карла Більта і іншых міністраў замежных спраў краін-удзельніц праграмы «Усходнія партнёрства». У Беларусі рэдка выпадаюць магчымасць трапіц на такое мерапрыемства, але акрэдытацыя ў Бруслі не склада вялікай пылкі. Пытанне, адказ на якое нас цікавіў, было зноў жа датычна выключэння Ташыны Шапуцькі і таго, на сколькі яно паўпывае на ўдзел Беларусі ва «Усходнім партнёрстве». Задавалася яно Більту, але і Мартынаву зрабілі ўзяць, што «брэд» не выклікаюць студэнтаў». У адказ на гэту рэч марку Більту зноў жа выказаўся, што ва ўніверсітэт не мусіць звязацца спецыялісты. Прэс-канферэнцыя засядалася, але пасядніцы з Мартынава яшчэ засталіся. Скрыстаўшыся з магчымасцю, я падышла да яго ў калідоры і прапасіла на іх адказаць. На гэта па-беларуску сен скозаў, што «ў яго ніяма часу», і хутка рэпраўваўся.

Напірэдні з універсітэта выключылы прэс-сакратарыкі «Маладога фронту» Ташыну Шапуцьку. Гэта змама падымалася ў размовах неаднократна. На ромарку Алены Ладуцькі яе канфіскаваць, трэба занесці яе ў пратакол, а потым, як яўжо казаў, зрабіць экспертызу, калі книгу прызываюць небяспечнай.

– Ці засталіся на Беларусі сведкі гэтай справы?

АА: Вядома, засталіся. Гэта мае калегі, але я не могу называць іх імёны, бо ў іх ёсць родныя, дзеці. Но сённятам інфармацыі нялётка жывеца ў Беларусі. Прыкладам таго ёсць Міхаіл Снігір, знятны з пасады і арыштаваны пасля антыкарэформістайскай нарады з узделам Аляксандра Лукашэнкі. Ён быў носібітам, але ягоная інфармацыя ўжо нічога не вартая. Ён асабіста прысутнічаў пры вызваленні Дзмітрыя Паўлючэнкі і ведаў, што яно незаконнае. Ён спрабаваў маніпуляваць Лукашэнкам, толькі нічога не выйшла. І цяпер, што быў ён казаў, яму ніхто не павертаў, бо вельмі добраў ён выконваў загады і быў задаволены сітуацыяй.

Гутарыў РПШ

Алкаеў: Снягір спрабаваў маніпуляваць Лукашэнкам

10 снежня ў Варшаве адбылася сустреч з Алегам Алкаеўм, аўтарам кнігі «Расстрэльная каманда».

На сустречу прыйшло каля 150 чалавек. Пасля прэзентацыі Алкаеў адказаў на некалькі пытанняў.

– Ці быў ў Беларусі на Вас заведзенай крымінальнай справа за паклён і дыскрэдагацію службовых асобаў, якіх Вы ўзгадваеце ў кнізе і аўбінаваеце ў забойстве беларускіх палітыкаў?

Алег Алкаеў: Ніякай справы не было і быць не можа. Каб завесці крымінальную справу, трэба правесці экспертызу кнігі, а каб гэта зрабіць, трэба дапытаваць Сівакава, Шэймана, Навумава, Паўлючэнку і нават самога Лукашэнка. А гэлага нікто рабіць не будзе.

Дзяўчынам яшчэ той факт, што гэтае кнігі быццам бы німі. Яе ўсе баяцца, яе баяцца міліцыя. Не было выпадкаў, каб міліцыя афіційна канфіскувала мою кнігу. Каб

Станіслаў Шушкевіч: Беражыце сумленнасць

15 снежня Станіславу Шушкевічу, першаму кірауніку незалежнай Рэспублікі Беларусь, споўнілася 75 гадоў.

Калі я даведаўся, што Станіславу Шушкевічу хутка будзе 75, паверху не адразу. Бо літаральна за некалькі дзён да гэтага бачыць яго, энергічнага і гаваркога, на прыёме ў пасла Францы. Той самы недавер не пакідаў мяне і падчас больш чым дзвюхгадзіннай гутаркі з нагоды юбілею. Станіслаў Станіслававіч не-калькі разу перарывала размову, адказаўшы на сваім свайго суперсучаснага айфона, паказаўшы на маніторы камп'ютара фотаздымкі, вадзіў нас па сваіх кватэрах, застаўленай падарункамі прэзідэнтаў і кіраунікоў урадаў, хваліўся картай пастаіннага кліента вядомай авіякампаніі (якую даюць пасла на ёлку 100 тысяч міль, дарачы) і пры гэтым япіч паспяваў распытаць пра нашае жыццё. Словам, ягонай энергіі могучы пазайдзрощыць нават 25-гадовыя.

Аб чым можна запытанацца ў члавека, які стэрэйшы на цябе на пытстваходзі? Аб чым заўгодна. Адказы будуць. Распавядае Станіслаў Шушкевіч.

Сябе я памятаю з 1936-га

Мая маці сваё здароўе паклала, каф нас выгадаваць. Яна закончыла педістытут, спачатку працавала ў Койданаве — была кірауніком місцовой самадзейнасці. Была членам Саюза пісьменнікаў СССР — на білеце членскім подпіс Горкага стаіць. Друкарвалася пераважна на польскай мове. Тады ж існавала спецыяльная сектыя польскамоўная, каб разлажыць польскіх пісьменнікаў...

Маці ў 1980-м годзе памерла. Зайсцідзе вучыла мяне ўспрымаць речайнасць спакойна. Гэта яна мяне пераканала стаца фізікам. Маці ўвесь час гаварыла пра «сапраўдную адкупаўлю» — лекараў, біёлагу, фізікаў. Мая настаўніца расійскай мовы потым наракала на мяне. Маўляй, выбраўшы гэта альтынатычны.

Сябе я памятаю з 1936-га. Тады якраз памёр мой дзед, а ў дзядзячай памяці адкладзіся ягоныя боты. У садзе мы ставілі сава, і яго гарачая труба аднойчы прыпала на мяне,агу, на дзед мяне суціцца. Вось з таго моманту мне боты дзедавы і запомніліся.

Недзе напрыканцы 1939-га я напуцьціўся чытальні, і маці начала даваць мне бацькавы лісты. Можна было раз у месец дасылаць лісты. Я добра памятаю, як адказаўшы яму на беларускай мове. Шкада, што нічога не захавалася. А потым началася вайна, і яна вельмі выразна адкладалася ў памяці. Першы дзень асабліва — бабуля мяне якраз у цырк павяла. Нікто ж не думаш, што вайна так дуроў будзе. Потым маці мяне ў вёску адвезла. Зіму я ў вёсцы ў

дзеда правеў, падчас акупаціі быў тут. Толькі пасля вайны пайшоў у школу — адразу ў 4-ы клас, бо ўмёу чытаць і пісаць.

Першай маці дзейнасцю грамадской была праца ў рэдакцыі — дзеткорам — дзіцячым карэспандэнтам. Тэксты мае падпісляці, і таму ў школе набыў мянушку «дзетбрэх». Праз рэдакцыю я трапіў адночы ў Артэк — такі вілікі ўспамін дзіцінства. Туды з Беларусі пaeхала вялікая група дзетдомаўцаў — мы, чатыры недзетдомаўцы, толькі троілі туды. Запомнілася, што ў Артэку ежы было колькі хочаш. Я нават хлеб біраўшы па кішнях хаваць...

У Артэку пачаў вучыцца як след. Тады пaeхала двоечнікам, а вярнуўся выдатнікам. Потым у школе медаль атрымаў.

І я думаў, што тыя дактары — здраднікі

Я памятаю, як адліга пачалася. Складаны гэта быў час.

На адно з пасяджэнняў студэнцкіх прыходзіць чалавек і кажа: «Беря — здраднік!». А мой сібар, Віктар, у штыкі гэта прыняў. Накінуся на яго. У нас не было іншых думак. І я ж думаў, што тыя дактары — здраднікі... Мæе аднакурснікі плакалі, калі Сталін памёр. Ціпер гэта ўспамінаўшы. Вельмі прыстойны дзяўчутак, жанчыны. Сціллю людзі былі. Нягледзічы на тое, што шмат хто належыа да партнаменклатуры. У мэй сім'і, вядома, усе ведалі пра злочынствы партыі. Але іхца аб ётых гаварылі.

У канцы 1950-х людзі баяліся вельмі. Дысадзінтам ніколі не быў. У 1974-м я ў Кракаў прыехаў і трапіў выпадковая на выступіт Караля Вайтылы. Ён тады япіч не быў. Папам, але такую працу гаварыў публічна... Я падумаў, чаму ж яго турну не пасадзіць — у нас была такоё даўно пасадзілі. Піць казаўшы я праласухаў. Унутрана абуроўшыся гэта альтынатычны.

Усё ў нас глыбока было. Мой бацька, нават 20 гадоў у турме адседзеўшы, толькі за год да смерці ў кампістах расчараваўся. Я доўгія беспартыйнымі быў, але калі стаў праектарам на навуковай працы, то прыйшлося ў партыю ўступіць. Усе пытанні тады вырашаліся на партыйных сходах.

Я быў савецкім члавекам, і з цягасцю гэта вышыкало з сябе па сэнсічніці. Часам лаўжыў сябе на думцы, што хачу дзейнічаць па-бальшавіцку.

Для мяне галоўным было, што Расія прызнае незалежнасць

Я быў фізікам. Не ведаў нават, што ўтварыўся БНФ. Займаўся навукай — пад майм кіраунітвам было абаронене 33 дысертаты. Нават у праектарыя я трапіў супраць свай волі. Ненік не хадзеліся адыхадзіць ад навуковай дзей-

Станіслаў Шушкевіч

нарадзіўся 15 снежня 1934 у Мінску. Навуковец і палітык, дэпутат Вярхоўнага савету 12-га і 13-га склікання, член-карэспандент Нацыянальнай акадэміі навук, доктар фізіка-матэматычных навук, першы кіраунік незалежнай Беларусі, адзін з трох удзельнікаў падпісання ў снежні 1991 г. Белавежскіх пагадненніў аб юрыдычным замацаванні распаду СССР. Ад 1998 лідэр партыі Беларускай сацыял-дэмакратычнай Грамады.

насці.

А ў палітыку... Я ў палітыку выпадкова трапіў. Уесь час быў заняты на сваёй кафедры. Там працавала дзвесць чалавек — кіраунікі і займацца япіч нечым было немагчыма. Але мæе сібры ўніверсітэцкія ўчынілі жарт. Мы неяк правялі добры вечар і на сухую, як кажуць. Восем тымы мяне падпілі: сказалі, што заўтра вылучаць кандыдатам на народныя дэпутаты СССР, і ўзялі слова, што я не здыму сваю кандыдатуру. З гэтага ўсё почалася.

Акурат Чарнобыль быў. Гэтая трагедыя моцна на нас усіх падпілывала. Памятаю, як мы выпадкова пра Чарнобыль даведаліся. Студэнтка-практыканка правадзіла вымірэнні і выяўляла павіншы фон. Выкладчыца туго студэнтку некалькі разоў адпраўляла ў пераправірана, пакуль зразумела, у чым справа.

Тады я прыйшоўшы ўесь гэты саветызм. Самы непрыглядны яго бок. Рэакцыя чыноўнікай была чыстым злачынствам. Нельга было маўчаны, а яны маўчали. Рабілі выглад, што ўсё добра. Шмат хто зразумеў тады, што савецкая сістэма падшыроўвала толькі па дарозе назад. Было неабходна адразу пастаўіць даку-

менты на разгляд Вярхоўнага Савета. Я добра разумеў, што калі белавежскія пагадненні не ратыфікуюць — гэта будзе канцом маці кар'еры. Адзін выраз «СССР пе-растасе існаваць» чаго варты быў.

Быў вельмі здзіўлены, калі толькі адзін голас супротив падалі. Думаю, што гэта Ціхія так прагласаваў, таму што ён і выступіў супротив.

Калі маладое пакаленне зойме кіруючыя пасады — усё зменіца

20 гадоў прайшло. Людзі зараз іншыя. А тыя, якім сেння 20—25 гадоў, увогуле не жылі пры Савецкім Саюзе. Яны нарадзіліся ў незалежнай краіне. Адчуванне таго, што ты грамадзянін Беларусі — гэта вельмі добра.

У старынага пакаленія інай. Большасць, наадварот, з настальгійнай узгледвае СССР. Яны памятаюць ўсё, што было добрае. А душа прапаганда карыстаецца гэтым.

Думаю, калі маладое пакаленне зойме кіруючыя пасады — усё ў нас зменіца. Змяніц сёняніе старое пакаленне немагчыма. Ва ўладзе ёсць сумленныя і адлукаваныя людзі, але ім зручнай праца вадуць мouchki на гэту структуру, на рэжым. Калі б змены адбыліся, то яны таксама добра працаўлілі. Але самі яны нічога мяніць не будуць у большасці сваёй.

Бяды і з апазыціяй. У нас тасуецца адна і тая ж жалода. Размовы пра раз'яднанасць — глупства. Калі аб яднаніа. Аднак у апазыціянеру ёсць толькі жаданне сябе паказаць. Яны перакананы, што ведаюць, што такое палітыка. Аднак не маюць належных адускаваніяў, не чытала належных кнігак. Апазыція добра пратыстуе супраць існаваць як парадку, але не болы. Прафесійнага разумення палітыкі ў большасці апазыціянеру няма.

Праблема і з культурай нацыянальной. Слойнікаў беларускіх нават спецыялізаваных няма. Лавіна новых ведаў патрабуе гэтага. А ў нас дзіржава не падтрымлівае мову, не стварае новых мóўных інстытутаў. Гэта фактычна знарок рабіцца. У Ісландыі на гэта хапае сродкай, а ў нас — не. Наша ўлада добра разумеў, што робіць. Не трэба лічыць, што гэта праста нейкі недагляд.

Адно хачу парайць

Я ўжо немалады. І сёняні даводзіцца шмат працаўваць па ўсім свеце. Міне нават пенсіі пазавалі, як усе ведаюць.

Парады я не люблю даваць. Толькі адно хачу парайць. Гэта раіў і буду раіць. Беражыце сумленнасць. Беларусы — сумленная нацыя. І ў нас многія добрых прыкладаў.

Нам трэба шукакі Беларусь сучасную. Не ўспрымаць тое, што на паверхні ляжыць. Маладым трэба імкніцца вучыцца. Навучыцца гэтаму.

Запісай Але́сь Пілецкі

Каб людзі менш пілі, трэба, каб яны больш зараблялі

Пісменнік і ўласнік гарэлачнага завода. Як гэта спалучаецца ў адным чалавеку? З Леанідам Дайнекам гутарыць Наталка Бабіна.

Леанід Дайнека — празаік і паэт, аўтар дзе-вашні раманаў. Ягоныя творы ўваходзяць у школьную праграму. Ён багаты башкы — мае трох сыноў, і багаты дзядуля — ганарыцца піццою ўнукамі. А яшчэ ён — пасляховы бизнесмен, уладальнік прадпрыемства «Белі», якое размешчана ў вёсцы Жажалка пад Жодзінам і выпускае алкагольны напой — у тым ліку «Крамбамбулю».

Размова з такім рознабаковым чалавекам, натуралістом, тычылася і сям'і, і творчасці, і выгворчасці. Да размовы долучылася і яшчэ адна цікавая асоба — персанальны цэнзар, редактар, кухар, кіроўца і муз спадара Дайнекі — ягоная жонка Зінайда.

Наталка Бабіна: Спадар Дайнека, адкуль Вы, хто Вашыя башкы? Раскажіце пра жонку, сыноў, унуку. Вы шчаслівы ў сям'і?

ЛД: У майі прозівшыі балцкі корань «дайна», песня. Нездарма есьць некалькі вядомых спевакоў з тады прозівшым. А есьць яшчэ меркаванне, што дайнекамі ў XVII стагоддзі называлі людзей, якія баранілі ад нападнікаў — маскоўскіх войск, казакоў Хмільніцкага — землі Вялікага Княства. Наша сям'я з Цэнтрыальным Беларусь, з Кітап'яўчыны.

Імя башкы — Маргін — для мяне яшчэ адно

Мне адна казала: не хачу рабіць на пана! Я ёй адказаў: які я табе пан? Ты п'яная з раницы, а я на канвееры стаю. Такое панства.

напамінанне пра єўропейскасць. Як і імя маці — Тэкля. Продкі былі свабодныя людзі, не прыгонныя. Аднадворцы, магчымы, шляхты. Есць у нас Дайнекі — пізянец род, і я думаю, наша прозівшыца — тое ж, толькі наўмысна перакручанае нейкім царскім пісарам. Бо продкі мае былі свабодлівівія — мікрую па харкторы дзеда Сціпані — і змагаліся за вольнасць нашых зямель.

Беларуская мова для мяне натуральная з дзяцінства, я скончыў беларускую школу, адно толькі вясення справа была па-расійску. Мая мама ведала на памяць безліч вершаў. Як для любога сяна, маці для мяне — святая. З такой самай любоўню і пашанай стаўлося да адзінай і каханай жонкі Зінайды, якая нарадзіла мне трох сыноў. Я сваі сям'і шчаслівы. Я бачу, што мае сімейнікі мяне паважаюць і слухаюць, і я таксама прыступухоўваюся да іх.

Маскультура замяняла літаратуру

НБ: Што з напісанага Вамі лічыце най-больш важным?

ЛД: Нельга вылучыць са сваіх твораў больш і менш удачныя — як нельга вылучыць больш і менш удачныя з сыноў. Ніколі не пісаў на замову. Я — індывідуаліст. Таму і стаў пісменнікам, што гэта прадфесія для індывідуаліста. Зараз пішу дзеяць на ліку памані. Ён, відаць, будзе называцца «Той, каго ўдарылі па шчашы» і прысвечаны будзе беларускаму пакутніку, біскупу Язафату Куніцкічу, якога забілі ў Віцебску ў 1623 годзе.

Увогуле, ганаруся, што я беларускі пісменнік. Беларуская літаратура мае свою таямніцу. Яшчэ пры канцы XIX стагоддзя яна была забороненая, яе практична не было. I раптам у 1920-я яна, як паводка, дае цэлую плой-му пісменнікаў і паэтав — яркіх, таленавітых. Феномен!

НБ: Вашыя кніжкі выдаваліся на складамі ў

Вяскоўцы, якіх мы спачатку набіралі на працу, фізічна не могуць восем гадзін працаўцаць. Яны адвыклі ад працы. І цяпер мы прывозім працаўнікоў з Жодзінам. І заўважна, што моладзь працуе значна лепш.

корак тысці. Зараз на склад беларускай кніжкі — добра, калі адна-дзве тысічы. Чаму змінірелі на склады?

ЛД: Прычына ў тым, што змініла беларуская мінскай школа. А яшчэ ў тым, што ўсе зараз забылі тэлебачанне, эстраду, паўтолія спявачак. Раней вылупваліся са скуры, каб паказаць адзенне, а зараз вылупваліся з адзення, каб паказаць скуру. Спевакі, акцёры занялі месца пісменнікаў. А хто такія акцёры? У Сіроднявечы актёр — не лічыцца свабодным людзьмі, іх выгнанія з гароду. А пісменнік зусёды быў настаўнікам і нават месцем...

І з часам літаратура яшчэ зойме годнае становішча. Ян будзе жыць. Нягледзячы на мікраскапічныя насклады, безтрашоў, кіны. Яна — сапраўды дух нарада.

НБ: Хто з сучасных пісменнікаў для вас найцікавішы?

ЛД: Вось раскалоўся наш саюз пісменнікаў. Я застаяўся ў старым — у якім былі Купала, Колас, Танк, Шамяйкін. Не бачу сэнсу бегы на новы літаратурны карабель — куды я пабегу ад сябе? Зараз у нашай літаратуре міх найблізыцьцяў два Уладзіміры — Нікляеў і Арлou. Сур'ёзныя пісменнікі. Княгіня нашай літаратуры — Вольга Іпатава. Як не згадаць і Леру Сем, Леаніда Дранко-Майсюка, Васіля Зуена...

Рабіць гарэлку — не грэх

НБ: Калі і чаму Вы вырашылі заняцца гарэлачным бізнесам?

ЛД: На пачатку 1990-х, калі памер Савецкі Саюз, я вырашыў пайсці на вольны хлеб. Была тады магчымасць ствараць малыя прадпрыемствы, і 5 снежня 1990 года я зарэгістраваў сваё...

Я хачу ні ад каго не залежаць і сам сабе заставіцца. Беларуская ж не корміць! Я быў

Раней вылупваліся са скуры, каб паказаць адзенне, а зараз вылупваліся з адзення, каб паказаць скуру.

п'ёны, што ствараць трэба вытворчасць, а не бізнес тыпу «купі-прадай».

НБ: А не трох — рабіць гарэлку?

ЛД: Мяне часам папрачаюць: ты спойасці народ, алкагол — смерць народу. Дык я скажу: пісці ягона не смерць! Алкагол быў буйдзе з людзмі заўсёды. Спіртавыя клеткі даюць энергію, і нават яшчэ ў протакаініе пачыналася са спіртавых клетак. І на генім узроўні мы пра гэта памятаём. Алкагол стаіць на стаіле і на вісделі, і на хаітүрах. Жыць без алкаголу нецікава. Апошняя слова вялікага Чэхава быў: «Шампанская!»

Каго я спойасці? Нашы гаралікі разлічаны на сэрэдні юрас, на чалавека, які мае гроны і хоча набываць якіншы напой.

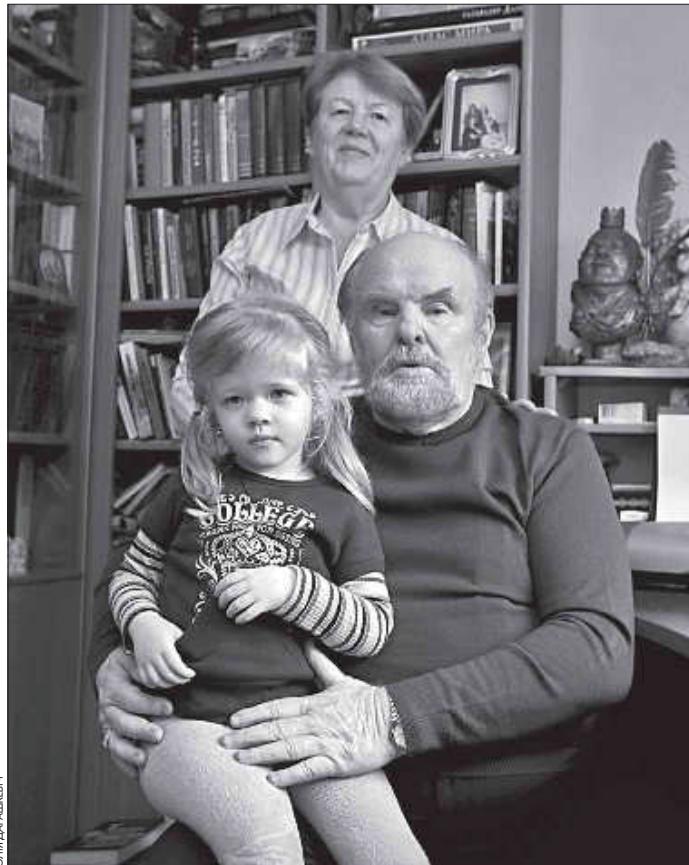
НБ: Вы бухвалі сухі закон на Беларусь?

ЛД: Адназначна, не. Гэта не спрацоўваў на некіх. Сухі закон — гэта мафізация грамадства, роскіў крыміналу. Каб людзі не злобыўся алкаголем, трэба, каб яны былы зарабатылі. Каб не купілі бартматуху розную, а на бывалі якіншы напой. Каб чалавек быў упізаны, радасны, спакойны. Калі ён паўгадыў, калі ён прыходзіць з проблем, лічыць за ўсё на піцціца. Да таго ж, у нас зусім німа кавайнік, шынкоў, дзе б людзі моглі спакойна пасядзіць за куфлем піва, за кавай ці за чарапачкай...

Улады зразумелі, што бізнес патрэбны

НБ: Складаны было пачынаць справу?

ЛД: Прыходзілася і на канверсы стаць на-чамі. Со сутыкнуліся з тым, што вяскоўцы, якіх мы спачатку набіралі на працу, фізічна не могуць восем гадзін працаўцаць. Яны адвыклі ад працы. І сейняні я ўжо на пенсіі, а на заводзе працаюць мae сыны Сяргей, Эміцер, Сціпан.

ад працы. І цяпер мы прывозім працаўнікоў з Жодзінам. І заўважна, што моладзь працуе значна лепш.

Мне адна казала: не хачу рабіць на пана! Я ёй адказаў: ты п'яная з раницы, а я на канвееры стаю. Такое панства.

Зінайды Дайнека: Калі пачыналі прадпрыемства, міх было 54 гады. І кожны дзень мы сядзілі з Мінска ў Жажалку, я была за рулём. Прыїздзікам з раницы — цёмна і ціха, усі вёскі спіць. Вечарам з'язджаем — усе зноў спіць, а нам яшчэ гадзіну да Мінска ехань... Таму крыйдна слухаць размовы пра тое, што бізнес-соціёты не працуюць, а толькі дыўвідэнды атрым-

Бізнес немагчыма весці наскокам.

ліваюць.

НБ: Ці цягкая канкураваць у гэтай сферы?

ЛД: Ракелер казаў: «Бізнес — нешта сірэдніе памік спортам і вайной». Ты рыхыкен маёмаці, адказаваш і за поспех, і за няўдачу. Побач працаўца канкуранты — у нашым выпадку гэта вялізны «Крыштал» са стогоддзя гісторыяй, абласцізаводы. Напачатку нам казалі: ды вы не вытрымавеце два месцы! А мы вырашылі, што зоймемі нішчу, якую не дадумайць заніць нікто: будзем вылупвалі беларускі нацыянальны брэнд — «Крамбамбулю».

Цяпер на нашым прадпрыемстве працуе 60 чалавек. Пастаўлем прадпрыемства прыслады ў тысці крамаў. Плацім падаткі, і немаўля. Плацім заробкі, прычым па ведамасці. Увогуле, не прынямам махінацій. Аднойчы да мяне прыйшоў адзін маладзей, кажа: «Дайце мне на тыдзень завод, і я ябагаўся!» А я сказаў: «Хлопчы, яўко на наступны дзень будзе сядзіць на нарах!» Бізнес немагчыма весці наскокам. Толькі карпатлівым будаўніцтвам. Сейняні я ўжо на пенсіі, а на заводзе працаюць мae сыны Сяргей, Эміцер, Сціпан.

Леанід Дайнека

нар. у 1939. Пісменнік. Аўтар дзе-вашні, у тым ліку культавых «Меч князя Вялкія» і «След Ваўкалака».

Ягоныя творы ўваходзяць у школьнью праграму. Уладальнік прадпрыемства «Белі», якое размешчана ў вёсцы Жажалка пад Жодзінам і выпускае алкагольны напой — у тым ліку «Крамбамбулю». Бацька трох сыноў.

НБ: Як Вы афэніце, пі спрыяльны ў Беларусі клімат для прыватнага бізнесу?

ЛД: Апошні часам бізнесам стала займацца лігчай. Менш правэркі, гуманней дзеянічае падатковая інспекцыя. Улады зразумелі, што бізнес — гэта патрэбна. Раней на заводзе правэркі не пераводзіліся. Не заўсёды пададзілі сябе карэктна. Бывалі выпадкі, калі да мяне, дыркітара, у кабінет урываліся нейкія людзі і першае, што гаварылі: «Mačańca! Ся-дзе-нька!» Цяпер такога ніяма.

Спрытус — значыць «дух»

НБ: Вы падтрымліваце шматлікія культурныя мерапрыемствы? Чаму?

ЛД: Спрытус — гэта на лацініце «дух». Але мы ж павінны падтрымліваць і дух культуры! Мы дапамагалі музыкам, спевакам — Піту Паўлаву, Славу Кораню, Лівону Вольскому, гурту «Стары Ольса», N.R.M., Дапамаглі літараторам: выдалі книгу «Голос» доблага паэта Васіля Гадульскага, які, на жаль, рана памер, выдалі калектыўны зборнік маладых паэтаў «Літаратурны праспект»...

На жаль, зараз, ва ўмовах крызісу, не заўсёды можна выдаць грошы на такую дзеяльнасць. Але будзем спадзівацца, хутка нады-дадзіць лепшыя часы.

НБ: А яны нальдуць?

Калі нарадзіцца на свет чалавек — трэба ўжыць яго. Не байдзіцца жыць. Як сказаў Папа Ян Павал II: «Не бойцеся!»

Купалаўскі парк патрабуе новых скульптур

Скульптар Генік Лойка падрыхтаваў іх праект.

Ягоныя кампаціі ўвасабляюць чатыры творы беларускага песніара — «Прапор», «На куцю», «Песня званара», «У купальскую ноч».

Свою працу сп.Лойка збіраўся падаць на конкурс новых скульптур для сквера Янкі Купалы, што мусілі паўстаць побач з помінкам песніара наслід рэканструкцыі. Конкурс, прайшо да адміністраціі. Але Генік Лойка не збіраецца адступаць. Са сваім праектам ён збіраецца звязаныца да кіраўніцтва горада.

«Купалаўскі сквер патрабуе скульптур, прысвечаных менавіта творчасці пэзіта. Магчыма, кожнае пакаленіе будзе прапа-

ноўцаць сваё прачытанне ягонай спадчыны, будзе дапаўніць беларускую прастору новымі скульптурамі. Мы ж сёня прозентуем свой водгук на яго творчасць», — кажа сп.Лойка.

Кожная кампація мае дзве назвы — «Тры ганцы/Кінь і княжна», «Грутаніё/Прапор», «Разбіты звон/Купальская ноч».

З пазем «На куцю» скульптар вырашыў адлюстраваць момант зінкнення кінь і княжны. Але як паказаць, гэты сюжэт, калі ў руках толькі цвёрдая матэрыялія — бронза ды камень? На выставе «Міленіум Літвы» ў Палацы мастацтваў быў прадстаўлены эскіз гэтай кампа-

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

ци. Ён уяўляе сабой постаці трох ганциоў на кургане. А пад імі подпіс: «Кінь і княжна». Глядзіць быў волны палітыць гэта з памылку або сапраўды ўгледзець кінь із княжной — іх фігуры ўгадваюцца ў пустотах

між постацямі ганциоў. Аўтар проста ўцігвае гледача ў сваю гульню: «Глядзіце — і знайдзіце».

Іншыя дзве кампаціі — «Грутаніё/Прапор» і «Разбіты звон/Купальская ноч» — такса-

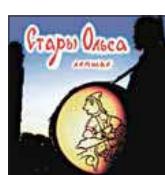
ма маюць таямніцы, таксама заклікаюць да саўтварства. Але з гэтымі эскізамі яшчэ ідзе праца, і скульптар не хоча раскрываць усе сакрэты.

Кастусь Матушыч, фота Юліі Дарашкевіч

ДЫСКАГРАФІЯ

Стары Ольса

Лепшае,
West
Records,
2009

Пахінцуць упэўненасць,
што старадаўняя
беларуская музыка — гэта
«Харошкі».

Лідэры «сяядняніечнай» музыкі вырашылі сабраць свае галоўныя творы з наўгода 10-годдзя гурта. Ваеннае патрыётыка, старажытныя танцы, песні-услыўленні ды прости задушэўныя спевы пра «Кармчу» і «Ружу» — усё, што можа аднавіць у памяці сярод ночы прыхільнік «ольсаў». Пэўна дыск разлічаны на тых, у каго да падобнага музычнага прадукту раней рукі не даходзілі: «Лепшае» здолбна кампенсаваць белыя плямы ў музичнай і гістарычнай адукцыі ды пахінцуць упэўненасць, што старадаўняя беларуская музыка — гэта «Харошкі» з «Бясердаю». Дыск дапаўняюць тры заліковыя бонусы: вядомыя творы «ольсаў» трохі асвяжы ёй-джэй. Во каб з ім гурт цэлы новы альбом запісаў!

Рэпер Сяргога: Вобраз беларуса «чарка, скварка і мая хата з краю» — не для мяне

Паводле яго словаў, вобраз беларуса зараз мяняецца.

«Я бачу іншых беларусаў — больш адкрытых, болысь інфармаваных, менш закрытых і заціснутых. І мне гэты вобраз пададзені», — сказаў на прэс-конферэнцыі ў Мінску гомельскі рэп-музыка Сяргога (Сяргей Пархоменка).

Адказваючы на пытанне пра яго песню на беларускай мове «Лілька», Сяргога прызнаўся, што тэкст напісаў не ён, а быў перакладзены ягоным сібрам для выдання зборніка.

Ён пацвердзіў інформацыю пра намер заўвяршыць кар'еру. У той жа час ён плануе арганізацыю ў Мінску канцэрт украінскай спявачкі Ры (Маргарыты Смолянскай-Галіцкай), прадпосыпаным імей займацца.

Адказваючы на пытанне з нагоды ўзведзелу ў рекламным роліку 3G life, выкананы сказаў: «Вы ўсе выдатна разумееце, чаму я там зняўся, — мне за гэта заплатілі. Ролік

атрымаўся вельмі пазітыўны, народны, бадзёры. Спадзяюся, што паслуга якасці. Па ягоных словам, раней яму даводзілася здымка ў рекламе сухарыкай.

«Але сухарыкай я не ем і 3G life») у мяне няма», — дадаў Сяргога.

БелаПАН

У «Беларускім кнігазборы» — 50-я кніга! Гарэцкі

У Залатой серый «Беларускі кнігазбор» рыхтуеца да выхаду 50-ы том. Кнігу складаў выбраныя творы Максіма Гарэцкага: аповесці «Дзве душы», «Ціхая пльні», «На юмпрыялістычнай вайне», п'еса «Жартыўны Пісарэвіч», апавяданні, публіцыс-

тыка. Уклалі кнігу Тэрэза Голуб і Радзім Гарэцкі.

Да канца года ў серыі «Беларускі кнігазбор» з'явіцца яшчэ кніга Рыгора Кабада, а на пачатку наступнага — Уладзіміра Някіянова. Кастусь Матушыч

Шалкеўіч прывёз новага «таварыша Сапегу»

ВІКТАР ШАЛКЕВІЧ

БАЛАДА ПРА СЛАВІАНСКІ БАЗАР.
МАНАПОГ ЧАЛАВЕКА,
ЯКОМУ ЎСЕ ЎДАЛОСЯ

Эта была ў раёне вясной,
Где гудзят і гудзят дзізеля.
Раз цыганка кам паддяжалася,
Гаварыт: «Дай, красавій, рубля.
А за эта, цібе, кукарэвый,
Нагаду дальнейшую жыўнь.
Стой спакойна, вінамецьла слушай
І за сердзэ пакречі дзэрхъ...»

Хоць гадалка я, но дзев'ята чесная,
Не салту крывіны на устах.
І цыганка такое памесла мне,
Я ледзь-ледзь устала на ногах.

Што мін ждёт квартіра ў Мінску,
Дзенгі, власці і т.д.
І знаком буду я з Папам Рымскім,
І пакажут міна па БТ...

Паднялася верцікалная панка
Сумашэдзьвін рашаючыкі дні.
То, пра што нашамтала цыганка,
Савяршылася ў судзьбе у мене.
Я дабүсі ўсіх благ і развіцьця.
Людзям нашым я маць і ацец.
Разбіраюсь ў науке, паліціке,
Швец і жнец, і на дудке ігрэз...

Но асоба месца ў гадані,
Межу жэншын, віна і гітар,
Занімалі красатой мнагаграннай
Знаменітый «Славянскі базар».
Я здароўе і сілы угрожаю
Чтоб на сцену базара папасць,
І мячта мяя кёблія, крохкай,
Хоць с трудом,
Но как-будто сбылась.

В таржэствуючым жыўні фінале
Под рычаніе медных фанфар,
Весь я вышал на сцену базара,
І заплакал «Славянскі базар».

Калядны падарунак ад Свабоды

Вольная студыя

Новая кніга Міхася Скоблы —
50 гутарак з выбітнімі асобы Беларусі.
Запрашаем на сустэрэчу з аўтарам і
героямі.

18.00. 18 сінтября, пятніца, Палац
мастацтваў. Вул. Казлова, 3.

ГІСТОРЫЯ БЕЛАРУСІ

Частка V. Вандроўка радзімічаў

Раздзелы з новай кнігі гісторыка
Алега Дзярновіча. Працяг.
Пачатак у №26, 28, 30, 39.

«Ляшская легенда»

Сёння, як і 900 гадоў таму, любы апoved пра радзімічаў у падручніках пачынаеца са згадак пра вандроўку ётага племені, што пасялілася на самым паўднёвым усходзе Беларусі ў басейне Сажа. І сёння большасць гісторыкаў ідзе шляхам, які паказаў у начатку XII ст. кіеўскі манах Нестар.

Летапісная традыція ўказвае на тое, што радзімічы былі новапасяленцамі на Сажы: «Радзімічы і віцічы ж – ад роду ляху». Было ж два браты ў ляху – Радзім, а другі – Віціка; і прыўпіл і сеі: Радзім на Сажы, і ад яго назвалілісі «радзімічы». У «Апобесці мінульных гадоў» паданне пра прыход радзімічаў падтрымлена ідзе раз – пад 984 г.

Што цікава, легендарны паведамлени пра прыход радзімічаў добра карэлююща з археалагічнымі матэрывалямі. Славянскі археалагічны помнік, старажытнейшыя за IX ст., на тэрыторыі расселення радзімічаў не выяўленыя.

Паведамленне летапісца пра прыход радзімічаў стала грунтам, на якім узімлі ўбліженні гісторыёграфаў, што панаўлі некалькі стагоддзяў. Паводле іх, радзімічы былі адным з ляпіскіх племеняў, якое пасялілася ў Верхнім Падніпроўі. Этае паданне імпанаўвало як польскім аўтарам XV–XVI стст. – Яну Длугошу і Мацею Стрыйкоўску, – так і гісторыкамі і славістамі XVIII–XIX стст. – чэху Паўлу Шафарыку, ліцвіну Тэадору Нарбуту, расіянам Васілю Тацішчаву, Мікалаю Карамзіну, Саргею Салаўеўсу.

Прарадзіму радзімічай змяшчалі ў розных кутках польскай тэрыторыі, у тым ліку ў бясені верхніх Віслы і горада Радам. Але тапонімія з асновай *rad-* на заходнеславянскай тэрыторыі вельмі багата.

Расійскім аўтарам ужо ў канцы XIX ст., калі этнографічна і моўчана спецыфіка беларусаў актыўна фіксавалася, «ляшка» паходжанне радзімічаў дазваляла вытлумачваць беларускі дзекан і цеканне. Прынамсі, лінгвіст Аляксей Шахматав і ягоныя сучаснікі бачылі тут польскія рысы.

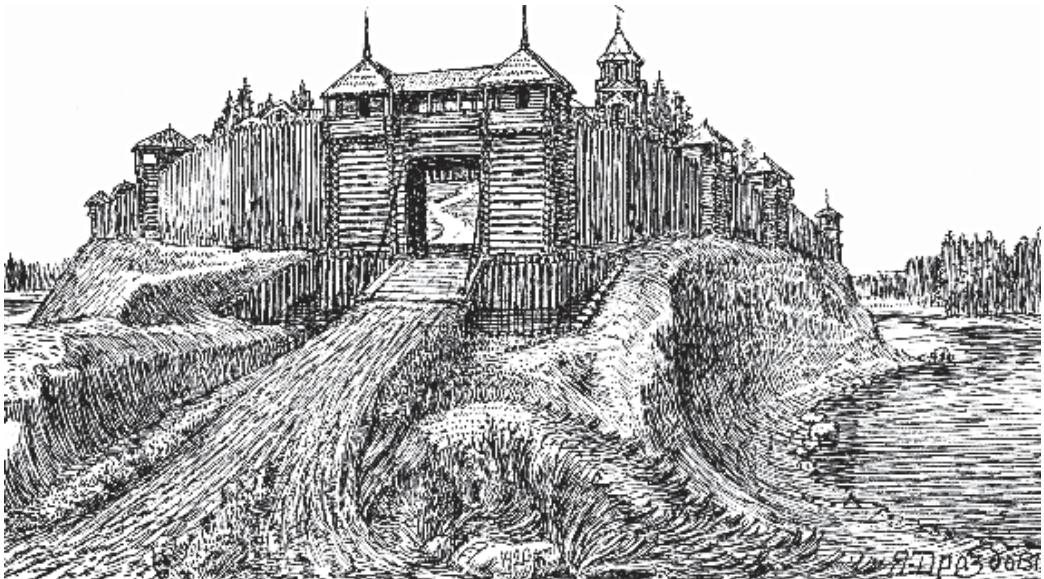
Але начапатку ХХ ст. Яўхім Карскі давёў, што ток іх дзеканне развіўся ў беларускай мове незалежна ад польскага, а на мясцовым этнакультурным грунце. Карскі пісаў, што паведамленне летапісца трэба разумець у персаносным значэнні. У тым сэнсе, што радзімічы прыбылі ў Падніпроўе з заходніх рэгіёнаў, дзе жылі па суседству з ляхамі.

Німа жаходы заходнеславянскіх рымасці і ў матэрывалярнай культуры радзімічаў. Заходнеславянскія ўплыўвы на працягу VIII–XIII стст. сапраўды ахоплівали амаль ўсё беларускую землю. Але ж арэал радзімічаў саступае ў гэтым сэнсе міжрэччу Дніпра і Нёмана, басейну Буга і Панямонія.

Радзіміцкія ўпрыгожанні

У любым школьнім цыкуніверсітэці да-паможніку пры апісанні радзімічаў абавязковая згадваюча ўпрыгожанні, якія лічыліся неад'емнай рымасці ётага племені – скроневыя сымпрамінёвые кольцы. На месцах, дзе гэтыя кольцы знаходзілі археолагі, можна акресліць арэал расселення радзімічаў у XI–XII стст. Асаблівая канцэнтрацыя гэтых знайдоўкаў на Пасожжы.

Сымпрамінёвые скроневыя кольцы з'яві-лі і пашырыліся сярод радзімічаў у X–XI стст. Але, паводле свайго паходжання, яны звязаныя з больш раннімі ўзорамі VIII–IX стст., якія сустракаюцца пасяджэні на Пасожжы.

Стараражытнае гарадзішча. Малюнак Язэпа Драздовіча.

Племянінныя межаў на даволі вялікай тэрыторыі. А гэтыя выбрабы у сваю чаргу, узыходдзяць да ўпрыгожанняў араба-іранскага паходжання. Яшчэ ў канцы XIX ст. расійскі археолаг Сілоў давёў, што скроневыя сымпрамінёвые кольцы па сваім паходжанні належыць да арабскай ювелірнай індустрыі. Патрапіўшы на напы землі, яны захавалі арабскую форму, але арабская тэхніка іх выбрабы хутка была забыта. Кольцы начали ў XI ст. выбрабіцца не са сброда, а са сплаваў. Паверхня кольцаў мae сляды зерні, але не прыгнанай, як у арабаў, а адлітай афразе. Гэтыя выбрабы больш грубыя па тэхніцы выканання. Некалі трапіўшы да племяніннай эліты, скроневыя кольцы дамакратызаваліся праз матэрываў і тэхнолагію.

Такім чынам, паходжанне радзіміцкіх скроневых кольцаў зусім не звязанае з праблемай паходжання радзімічаў. Іншазменны ўпрыгожанняні сталі толькі ўзорамі для мясцовых майстроў. Мода існавала і тады, толькі ўзідзінічала яна выбарчая, на паўночную этнічную супольнасць. Гэтыя кольцы, імпартныя па сучаснай сінталії, так спадобіліся радзімічкам, што пазней сталі ўспрыманца як іх этнічна адметнасць.

аналогі такіх гры́унаў вядомы ў балцкіх старажытнасцях Латвіі і Літвы. Таксама балцкімі па паходжанні з'яўлююцца змесцавыя бранзалеты. Знаходзяцца ў радзіміцкіх курганах і металічныя спіралькі, харэтерныя для латгалійскага касцюма.

Гэтыя заходнікі выглядаюць заканамерна. Пачатак II тысячагоддзя нашай эры быў пeryядам змешвання балта-славянскага насельніцтва. Адно ўрадзіміцкіх курганах XI–XII стст. балцкія элементы знаходзяцца часцей, чым у іншых абласцях Верхняга Падніпроўя і Падзвіння. Хутчэй за ўсё, гэты факт адлюстроўвае больш позннюю славянізацыю балтаўля ў басейне Сажа. Калі ў смаленска-полацкіх крывічоў балцкія элементы шматлікі ў VIII–X стст. Адрозненні толькі ў дзяяліці – латгалійскія выбрабы маюць восістрыя канцы, а радзіміцкія – больш закругленыя. У дзяяліці таксама адлюстроўваюцца падвескі з выявай галавы тура (быка).

Лягчэ адна частка мігрантаў рушыла праз Падніпроўе і Падзвінне на поўнач ды дасягнула ўсходній Латвіі, утворыўшы латгалійскі этнас. Можа паданца нечаканым, але прыдкі радзімічаў этнічна і культурна найбольш блізкія сярод захаваных этнасу да яцвяжскіх (захаднебалцкіх) дыялектаў.

Лягчэ адна частка мігрантаў рушыла праз

Падніпроўе і Падзвінне на поўнач ды дасягнула ўсходній Латвіі, утворыўшы латгалійскі этнас. Можа паданца нечаканым, але прыдкі радзімічаў этнічна і культурна найбольш блізкія сярод захаваных этнасу да яцвяжскіх (захаднебалцкіх) дыялектаў.

Археолагі даўно заўважылі падабенства ўпрыгожанняў радзімічаў і латгалуў (прамяньстыя фібулы і падвескі). Адрозненні толькі ў дзяяліці – латгалійскія выбрабы маюць восістрыя канцы, а радзіміцкія – больш закругленыя. У дзяяліці таксама адлюстроўваюцца падвескі з выявай галавы тура (быка).

У сваю чаргу, праз 400–500 гадоў, у IX ст.

у Пасожжы пачынаеца славянская экспансія, вядомая сярод археолагаў як пашырэнне Лука-Райкавецкай культуры. Напрыклад, шырокое расселенне славян у ваколіцах летапіснага Гомеля (Гомеля) адносіцца да IX–X стст. – да другой хвіліні славянскай экспансіі ў наш рэгіён. Такім чынам, пашырэнні заходнебалцкіх перасяленцаў з Віслы («з ляху»), якія засталіся ў Пасожжы і былі аславянены, і ўайшлі ў гісторыю як радзімічы.

Кіеўскі летапісец Нестар не ведаў, як даць рады радзімічам – да якіх з «заяўку» іх адносіць. Напачатку летапісі Нестар пераціўваў усе славянамоўныя, фіна-вугорскія ды ўсходнебалцкія супольнасці, але пазыгай моўнай харэтерыстыкі заходніх балтаў (прасяц, ятвяг, гольдзі). Таксама летапісец не далачоў ні да адной моўнай групouкі радзімічаў. Апошні раз летапісцы прыгадаваюць радзімічаў пад 1169 г. ужо як этнографічную адзінку ўсходнія славянінства – русі.

Славянізацыя ётага аддилья стала не толькі праз прыток славянскіх пасяленцаў, даволі амежаваныя, але праз актыўную палітыку Кіева і яго варожска-рускай эліты ў гэтым рэгіёне – падатковую і ролгічную.

У нашым далейшым гістарычным паданніх ўжо не абысці без хазараў і русі.

Хаты і курганы

Здзіўляе археолагаў тое, што радзімічы жылі ў наземных дамах, а не ў падземніяцах, як іншыя славяне. З гэтай нагоды Валянін Сядоў пісаў, што гэты звычай мог быць выпрацаваны ўжо ў Пасожжы, не без упływu мясцовых майстроў. Мода існавала і тады, толькі ўзідзінічала яна выбарчая, на паўночную этнічную супольнасць. Гэтыя кольцы, імпартныя па сучаснай сінталії, так спадобіліся радзімічкам, што пазней сталі ўспрыманца як іх этнічна адметнасць.

Хаты і курганы

Сядоў пісаў, што гэты звычай ўзідзінічала яна выборчая, на паўночную этнічную супольнасць. Гэтыя кольцы, імпартныя па сучаснай сінталії, так спадобіліся радзімічкам, што пазней сталі ўспрыманца як іх этнічна адметнасць.

Этнічнае паходжанне

Да сярэдзіны I тысячагоддзя нашай эры ў Пасожжы, як і большасць тэрыторыі Беларусі, стала арэнай перасяленняў. Гэтаму папярэднічала пагарэзінне іклімту Цэнтральнай Еўропе. Праз павелічэнне вільготнасці і пахаладнанне падъёсці ўзёрэвонь вод, многія тэрыторыі сталі непрыдатнымі для земліробства.

Насельнікі берагоў Віслы, сярод якіх быў заходній балт, рушылі на ўсход. Перасяленцы не зінкалі сярод мясцовага ўсходнебалцкага насельніцтва Беларусі, прыносілі иму супольнасць балтаў. Правда, разваражаліся да пахаванняў ўзідзінічала яна выборчая, на паўночную этнічную супольнасць. Гэтыя кольцы, імпартныя па сучаснай сінталії, так спадобіліся радзімічкам, што пазней сталі ўспрыманца як іх этнічна адметнасць.

Хаты і курганы

Сядоў пісаў, што гэты звычай ўзідзінічала яна выборчая, на паўночную этнічную супольнасць. Гэтыя кольцы, імпартныя па сучаснай сінталії, так спадобіліся радзімічкам, што пазней сталі ўспрыманца як іх этнічна адметнасць.

Цаню гэту літаратуру над усе жанры

Піша Арсень Ліс.

Літаратура наша, беднаватая на мемуарыстыку, апошнім часам стала ўзбагачаца гэтым самаві-

Белая С. Да роднага ганку:
з журналісткага нататніка
пачатку 1990-х. Гутаркі
з віленскімі беларусамі
Амерыкі. — Мінск, 2009.

тым жанрам. Услед за кнігай успамінай незабуйнага Васіля Быкова «Доўгая дарога дадому» практычна пераўкрыты падзяліліся Ніл Глєвіч і Алеся Петрашкевіч. Пасміротна апублікаваны мемуары пісьменнікі і грамадскага працаўніка Васіля Блакіта. Пабачылі свет успаміні мастакоў Васіля Шарантоўіча, Каастусі Харашэвіча, вандройніка па свеці Васіля Стомы, які з добрай непасрэднасцю расказаў, было тое надрукавана ў «Польмі», пра жыццё даванага містечка на Дзісеншчыне.

У кнігі з інтрыгуінай называй «Мой шыбалет» распавядзе пра сібе і час былы амбасадар у Германіі, дэпутат Вірхўнага савета XII склікання Пётра Садоўскага. У дзвюх кнігах дзеўчыца з чытам палітычнымі дасведчаннямі першых гадоў незалежнасці тагачасны міністэр замежных спраў Пётро Крачанка.

Сумна ўсведамляючы, што пайшло з жыцця многа самавітых постачай, не пакінуўшы па сабе такіх незамененных памятак. Толькі пача-

пісаць успаміні гісторык Мікалай Улашчык. Надзвычай багате, драматычнае сваё жыццё не паспей даварыцы пяць мемуарыста акадэмік Гаўрыла Гарэцкі. Нікто не даўмуеся запісаць успамінай уладароў спеўчных галасоў Ларысы Александроўскай, Міхася Забейды-Суміцкага, якія вывелі беларускую песню ў широкі свет.

У пажыўым веку інші гэту літаратуру над усе жанры. Пры нагодзе намаўлюю патэнцыйных мемуарысташт не адкладаў на пісанне успамінай на потым...

Рады новым публікацыям. Вось і дніамі з цікавасцю прачытаў успаміні, сабраныя журналісткай і пісьменніцай Святланай Белай. Некалькі старых беларускіх інтэлігэнтаў адказаўшы на пытанні інтэрвюера, разважаючы-настальгуючы...

Старэйшая сярод эмігрантаў Эмілія Шабуні з роду Луцкевічай, ейная дачка Яніна Каханоўская з сэнтыментам успамінаючы родны дом у Мінску побач з до-

мам Купалы, згадваючы жорсткія жыццёвія акаличнасці 1930—1940-х.

У кнізе «Да роднага ганку», аднак, пераважаючы згадкі пра даваненную Вільню, беларускае жыццё там. Абраці яго ўспамінай Вітаўта Тумаши, які на чужыне не здолеў стаць вучоным. Вельмі інфарматыўная ўспаміні, атрыманыя ад Міколы Шчорса, аднаго з кіраўнікоў Беларускага студэнцкага саюза, што існаваў пры Віленскім універсітэце.

Разгромнутая карціна жыцця ўніверсітэта ў 1930-я паўстасе з інтэрв’ю з Антонам Шукеліцем. Ён падрабязна гэлагаў выкладычкаў, добрых і ражкійна настроеных рэктораў, Таварыства беларусаведы — і этнографіі музея, працу Студэнцкага саюза і Хор Шымрыя пры ім, пастаў Танка, Бярозку, Арсенневу, часопісі маладой дэмакратычнай думкі «Золак». Мемуар гэтага патрыярха інтэлігэнцыі на эміграцыі ў кнізе разгромлены, наўпачынены, наўбагацішы, на-

абсяг ахопленага часу, факты, разлій яго.

Ніводзін з аўтараў не абмінуў увагай Віленскай беларускай гімназіі. Была яна ў даваенай Польшчы асветным беларускім агітшчыкам, рэдуктам супраціву палацініцы. Мощная педагогічны складам — дастатковы згадаць імёны Гарэцкага, Таращкевіча, Луцкевіча, Дварчаніна — яна стала сапраўднай кузняй беларускай інтэлігэнцыі: пастаў, мастакоў, асветнікаў, палітыкаў. Аналагам ёй у 1920-я быў хіба Белпецтхнікум у Мінску, дзе выкладалі Колас, Ігнатоўскі, Лесік.

Кніга ілюстраваная фотаздымкамі 1920 — 1940-х, надрукаванымі ўпершыню.

Мемуар «Да роднага парогу» кідаючы крыху святла на гісторыю беларускай інтэлігэнцыі, на шыркі аспекты, культуры, літаратуры, на ўзровні якіх падобныя. Гэтым яны цікавы і карысныя сучаснікам. Кніга каштоўная. Шкада толькі, рэдактура пакідае жадаць лепшага.

Калі мёртвыя пачынаюць бунтаваць

Літаратуразнаўца Міхась Тышына апавядае пра раман Віктара Казько «Бунт незапатрабаванага праху».

Інтэрпрэтацый таго, што напісаў Віктар Казько, можа быць шмат. Многія лічачы пісьменніка сучасным беларускім міфологам накішталт Маркеса.

У рамане няма сюжэтнага развіцця падзеі, як у баесіку, дзе абавязковы на другой старонцы адбываецца забойства. А далей ужо чытач узяты ў палон. У Віктара Казько сюжэт вырастает як таго, што піша вершы — нечакана. Словы нараджаюць слова, і такое плющенне ўзнікае, што з яго выбрацца надзвычай цяжка.

Казько адзін з іншніх пісьменнікаў, хто адчувае жахлівую складанасць свету, у якім з'явіўся чалавек. Галоўны герой рамана, Макрыян Говар, аўтэзід увесь свет. Як і Віктар Казько некалі абесхад Савецкі Саюз. І не адразу да яго прыбыла думка, што трэба вяртанаць туды, адкуль пачалася ягоная жыццёвая дарога. Вось і галоўнага героя рамана чакаюць у

момант вяртанаць на раздзіму адказы на пытанні, якія ён шукаў, блукаючы па вялікім свеце.

Галоўнае пытанне — хто яго бацька. У архівах има паведамляючы, што няма таго Говара, які мог бы быць ягоным бацькам. Праўда адкрываеца выпадкова: бацьку арыштавалі ў 1937 годзе. Айным пазней паказвае Макрыяну паперу, у

якой паведамляеца афіцыйная і, зразумела, хлуславая версія: «Скончался от сердечной недостаточности в 1954 году. Прах не востребован. Похоронен...» Вось разгадка назвы эўтага рамана — «прах не востребован».

А бунт — гэта ўсё жыццё героя. Макрыян Говар не ведае, адкуль ён, хто ён, у чым сэнс ягонага жыцця. І пошуку адказаў на такія пытанні без якіх чалавек проста не можа існаваць, узводзіцца аўтарам на узровень усёй зімной цыклічнасці. Куды гэта ўсё сходзіць? З праху вынашоў — у прах пайшоў. Але рангам мёртвыя пачынаюць бунтаваць. Яны патраўнуюць не толькі памяці аб сабе, але і таго, каб жывыя задумаліся: «А як я жыву?» Як тады адбываецца, што жыццё, дадзенае нам Богам, мы марнунем на немаведаме што?

Алесь Адамовіч у кнізе «Вайна і вёска ў беларускай літаратуре» Віктара Казько парападыў з Валяніцкім Распуштыным. Адзін піша пра выратаванне Байкала, расійскай прыроды. У Казько гэта таксама ідэя фікс — паратунак роднай зямлі. Вось твары Бацькаўшчыны, вёска, дзе ты нарадзіўся, тая хата, хоць ад яе амаль нічога і не

засталося. Але яе можна аднавіць і жыць. І ў канцы кнігі мы бачым ужо састарэлага Макрыяна Говара і ягоную жонку, з якой ён нарэшце памірыўся. Яны жывуць сідзіцай пад роднай палескай прыродой, няхай сабе і радыёфікані.

«Бунт незапатрабаванага праху» не з тых раманаў, якія людзі адразу кідаюць чытанаць. Калі гэдаць Маркеса, патулярнасць яго рамана «Восені патрыярх» была надзвычайнай. Але ён надта цяжка чытацца. Я, напрыклад, недзе на палове кінуў. Уражанне было такое, што ўсё ідзе на колу. Гэта прымушала пакутаваць.

Сучасны чытак у пагоні за легкаважным чытвом свядома адштурхоўвае ад сябе кнігі, якія прымушаюць думака. Найперш пра самога сябе. Віктар Казько з тых, хто видзе свой карабел не на мильчатак, а на глыбіно чалавечай думкі.

Адказ на пытанне «Што такое літаратура?» відомы даўно — мысленне, вобразы. Дык большасць пісьменнікаў акцэнт робіць на слове «образы», а Казько важна зрабіць націск на слове «мысленне».

Запісай Кастусь Матушыч

Казько Віктар. Бунт незапатрабаванага праху.
Раман — Мінск: Логінава, 2009. — 340 с. — (Кнігінія «Наша Ніва»).

Нямцэвічы. Сапраўднае жыццё

Піша Наталка Бабіна.

Бібліятэка краязнаўчых кніжак папоўнілася новым выданнем. Яго падрыхтаваў і здзісніў дацент-філіал і вядомы краязнаўца з Бреста Анатоль Гладышчук.

Кніга прысвечаная гісторыі відомага ў Беларусі роду Юр'евічаў Нямцэвіч (1758—1841) — палітычнага дзеяча, сакратара-ад'ютанта Тадэвуша Касцюшкі, пісьменніка; а таксама з раздзелам, дзе расказваеца пра сэнняшні дзеяні Брэста і ваколіц — мясціц, дзе на працягу стагоддзяў жылі Юр'евічы Нямцэвічі.

Мемуары вельмі жывыя. Аўтар расказвае і пра дзеда Алякс-

андра з Клейнікаў, у дому якога гасцім падаваліся «боршч, запраўлены смятанай, філакі, смаজаніна гусарская і іншыя падобныя прысмакі», і пра тое, як дзед, «прабачыўшы сабе такімі падобінамі», вынес са скарбніцы і падарыў кожнаму ўнуку і ўнучцы на 2000 тынцыфі.

«Людзі становіліся лепшымі», хлопчыкі-габрэі прадавалі паштучна лімоны, і яшча заставаліся ў горадзе два мастыры, што ўмелі рабіць сагайдакі...

Цікавая глава пра графа Флемінга, які, будучы выхадцам з сям'і, што прыхала ў ВКЛ з Галандыі, шмат зрабіў для пад'ему гаспадарчага жыцця Брэстчыны. Рэздзінцыя Флемінга была ў Тэрэспалі, названым так, аказваецца, у гонар Тэрэзы Слуцкай...

(А савецкай этымалогія, да слова, выводзіла, што Тэрэспаль называўся такому, што быў «цераз поль» да Брэста.)

Шмат увагі аўтар аддае тлумаченню трагічнага свайго эпохі — часу падзелу Рэчы Паспалітай...

Гладышчук Анатоль. Нямцэвічы. Сапраўдныя гісторыі: гісторыка-дакументальны нарыс — Мінск: Літаратура і мастацтва, 2009. — 288 с. іл.

(Пане Каханку), апошні кароль Рэчы Паспалітай Станіслаў Аўгуст Панятоўскі, гетман Агінскі і шмат хто яшчэ падаўсяць у мемуарах вельмі выразна...

Мала захавалася ад той эпохи. Толькі панылы дачнік корпація на полі, дзе стаяла калісці капліца Марыі Егіпецкай, дзе была алея драўляных святых. Толькі незразумелая назва Раухвал ды пусты стойла, прызначаныя якога дойгі час нікто не ведаў, засталіся ад скульптуры святога Рафаіла. Толькі пустыя сцены стаянья на месцы палаца Нямцэвічай у Соках, дзе некалі была паставлена кропка ў Першай сусветнай вайне. Але ёсць надзея, што, дзякуючы дзеяйсці такіх неабыкнавых і таленавітых людзей як спадар Гладышчук, гэта ўсё не кане ў бяздённую раку часу.

Беларусь ставіць на Украіну

Выбары ва Украіне — рэдкая палітычна падзея, якая засіківала беларускіх букмекеру.

У пастанове Савета міністраў, якая рэгламентуе праўлінія букмекерскіх гульняў, адзначана, што прағнозы «могутъ тычыцца спартовых, культурных і іншых сацыяльна значчычных падзеяў». Тым не менш, большасць з 175 зарэгістраваных у краіне букмекерскіх кантролераў толькі са спортом. А ў Брытаніі, напрыклад, грэшы можна выйграць нават угадаўшы, што заўтра пойдзе снег. Зрэшты, на заходніх інтэрнэт-таталізаторах могуць гуляць і беларусы. Тут і выбар падзеі шырэйшы, і колкісць гулькоў большая.

Апроч спартовых падзеяў, беларускія букмекеры прымаюць стаўкі на «Еўрабачанне», «Славянскі базар», іншыя музычныя конкурсы. Палітычныя таталізаторы, распачоўленае ў Еўропе і ЗША, у нас пакуль асаўлівай папулярнасці не здабываюць. Між тым, чысце выбараў новага Папы стаўкі на пераможцу прымаюцца праста на плошчы Святога Пятра ў Рыме...

Адзін з найбуйнейшых єўрапейскіх парталаў bwin.com некалькі дзён таму змяніў лініі ставак

на прэзідэнцкія выбары ва Украіне, якія адбудуцца праз месец. Найбольшыя планцы, паводле ставак, ю Віктара Януковіча. Яго кафінент — 1:1,67 (чысце стаўка ў \$100 выйгрыш складзе \$167). У Юліі Цімашэнкі кафінент складае 2,07. Калі ж зноў пераможа Віктар Юшчанка, яго прыхільнікі атрымлююць у 27 разоў больш, чым пастаўлі. Што сведчыць пра слабую веру гулькоў у ягону перамогу.

На Юлю — 1:2

Ці прымаюць ў Беларусь стаўкі на украінскія выбары? У большасці кантролераў кафіненту «НН» адказвалі, што палітыкай не цікавіца. Яшчэ дзве кампаніі, магчыма, створаць лінію перад самымі выбарамі. А вось кампанія bet.by ўжо стварыла. На перамогу Юліі Цімашэнкі яны даюць 1:2. Паводле словаў прадстўніка кампаніі, ставак на палітыку прымаеца вельмі мала — азарт гульні ўласцівы перадусім спартовым заўзяткам.

Асаўлівасць беларускага букмекерскага рынку ў тым, што асноўная кампанія на ім — філіялы расійскіх і украінскіх гігантаў. Сур'ёзную канкурэнцыю ім складае хіба віцебскі «Плюс-

мінус». А ў Расіі на палітычным таталізаторы падчас выбарчых кампаній гульці забаронені. Рэдка калі стаўкавыя лініі распрацоўваюць специяльна для Беларусі.

Бліжэйшыя, пасля ўкраінскіх выбараў, з найбуйнейшых неспартовых падзеяў — цырымонія ўручэння «Оскараў». Яна адбудзеца ў сакавіку, але стаўкі на пераможца ў Еўропе прымаюць ужо зараз.

Ягор Марціновіч

ЗДАРОЎЕ

Як выратаваць вочы ад камп'ютара

Калі прасядзець цэлы дзень за камп'ютарам — да вечара вочы стоміцца так, што ўжо ні тэлевізор паглядзець, ні кніжку пачынаць. Калі ж цігам дня выконваць няхітрыя рэкаменданцыі, стомленасць вачей рэзка зменшыцца.

Варта часцей міргаць падчас працы за камп'ютарам, каб пазбегнуць высыхання рагавіцы. Існуе шэраг прэпаратаў для зволыгненнення рагавіцы, пры неабходнасці выкарыстоўвайце іх.

Траба рабіць перапынкі. Пасля гадзін за камп'ютарам абавязковая зрабіце перапынак на 5—10 хвілін. Папісіе гарбаты ці выйдзіце прагуліца на вуліцу.

Не забывайце на вітаміны. Асаўліва летам, калі чарнцы можна есці ў натуральным выглядзе. Вашы вочы аддзялячы зоркасцю за смачныя ягады.

Таксама паспрабуйце рабіць гімнастыку для вачей. Можна нават не адыхаць ад камп'ю-

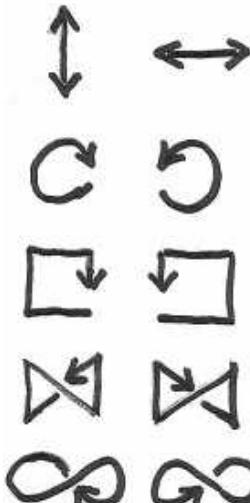

тара:

1. Можна заплюшыць вочы на 3—5 секунд, а потым шырокія расплюшыць на 3—5 секунд. Паўтарайце.

2. Пастаўце вялікі палец рукі на адлегласці 30 см ад вачэй. Глядзіце на канец пальца на працягу 3—5 секунд, заплюшыць адно вока на 3—5 секунд, расплюшыць, заплюшыць другое вока. Паўтарайце.

3. Пакладзіце кончыкі пальцаў

на скроні, злёгку націсніце. Міргніце хутка і лёгка 10 разоў, затым заплюшыць вочы і адпачніце. Паўтарыце 3 разы. Практыкаванне здымнае стому. Правядзіце зрокам па колу 4—5 разоў па гадзінікавай стрэлцы і супраць яе.

4. Каб расслабіць вочы, зрабіце практыкаванне, якое часам называюць «знак на шыбе». На ўзроўні вачэй на шкло прыльпіце круглы знак, дыяметрам каля 1 см. Ён можа быць любога колеру, абы быў добра бачны. Падыдзіце блізка да акна (каб адлегласць была сантиметраў дзесяць) і паглядзіце некалькі секундаў праз акно ўдалеч — на дрэвы і будынкі, якія знаходзяцца як наўдаль, а пасля паглядзіце некалькі імгненій на знак. Затым зноў удалеч, потым яшчэ на знак. Паўтарайце.

Згубіць зрок лёгка, а ўзнавіць амаль нерэальнна. Беражыце вочы!

НІШ

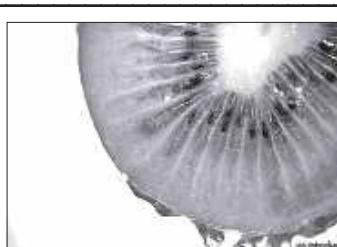
Антыкрайзісная пушыстая ягада

Спелы ківі не мусіць быць надта цвёрдым ці надта мяккім.

Ківі з'явіўся на свет дзякуючы сусветнаму праўмасловаму крыйсі 30-х гадоў XX ст. У далёкай Новай Зеландыі партовы клерк Джаймс Маклоскі паспрабаваў асвоіць новую для сябе професію фермера. Аднак лімоны, якія ён вырошчыў, не мелі папулярнасці. Суслед Маклоскія, Аляксандар Элісан, акультурнікітайскія агрест і вырасціў новыя плоды. Аптыміст Маклоскін зігніў за знаходку суседа і пачаў вырошчываць на сваіх плантацыях незвычайнай ягады, пра карысныя якасці якіх і не здагадваўся.

Кітайскі агрост стаў вельмі папулярным, а заснавальніку першай плантацыі прынёс не благі прыбытак. Ягада зрабілася новай сімвалам Новай Зеландыі і атрымала імя ківі — у гонар птушкі, якая існуе выключна ў гэтай краіне.

Ківі надзвычай багаты на вітамін С.

Таксама ківі можа дапамагчы:
- унормаваць ціск, бо ўтрымлівае багаты калію;
- актыўізаць працу кішочніка і раслабіць;

- панізіць рэзкість стварэння тромбайду;

- спаліць тлушчы, бо мае адпаведныя энзімы і пімат клягчаткі.

Калі набываецца ківі, абавязковая памацайце пухнатыя плоды. Ён не павінен быць надта цвёрдым ці надта мяккім. Пахнучы ён павінен суніцамі. Аднак не забрайце той, што мае пах віна — гэта прыкмета пераспеласці.

Ківі можна дадаць у салатку, да мяса ці з'есці праства так. Найлепши — за паўгадзінкі да абеду, снданку ці вічары.

Наставацца Шамрэй

Газетка дзеткам

НАРЕЧЫ ЗІМОЮ

Не сядзіцца ў хаце хлопчыку малому:
Кліча яго рэчка, цягнучь санкі з дому.
— Мамачка-галубка! — просіць сын так міла.
— Можа бы, ты на рэчку пагуляць пусціла?
Я не буду дойга, зараз жа вірнуся,
Трошачкі на рэчцы ў санках паважуся.
— Ну, ідзі пабегай, толькі апраніся
Ды, глядзі, у палонку, санку, не ўваліся.
Радасць і раздолле хлопчыку малому
І не пазядзросціц ён ціпэр нікому!
На плячу — сякеру, саначку — у руку,
Хлеба ўзяў акарыйник. — Цюцік! — сісніў Жуку.
Пад скрынкай лёду тут жа, каля хаты,
Працяжала рэчка скрозь лясныя шаты.
Побач той рачуцькі кучы буралому,

І застыла рэчка мёртва, нерухома.

— Эй ты, лёд-гвалтоўнік! Што ты вытвораеш?!

Ты нашто вадзіць крыйдзіш, ушучаваш?

Дам ёй ход, дарогу, каб на свет зірнула!

І яго сякерка спрытна секанула.

Звякае сякерка, глуха стук нясеца.

Раптам клуб вадзіць з-пада дна ўзяўеца.

Коціца вадзіць, іней падымася

Ды такую казку-байку хлопцу бае!

На рачуцькі ў лесе меў Алеся забаву.

Ну ж і пачынаўся хлопчык тут на славу!

Якуб Колас

Больш вершаў на dzietki.org

Наша
страва

Суп рускі, або «юшка», посны

1,25—1,5 кг любой вялікай рыбы, 2—3 лаўровыя ліствы, колкі зярнатаць перу, магран, 2 морквы, 1 пяцьрушка (корань), 1 сельдэрэй, 1 цыбуля-парэй, 1—2 цыбуліны, соль на смаку

Рыбу абліць варам, вар ліцці. Потым закіяць 1,5—2,5 л вады, дадаць карэні і спецы, і гатаваць на малымагнітнай гадзіні. Рыбу адварыць да гатоўнасці асобы, парэзана на кавалкі. Дадаць у адвар карэні і спецы, кавалкі рыбы, закіяць і адпраzu з яго на стол.

З кнігі: Вінцэнта Завадскага «Кухарка літоўская», 1858

Рэцепты тыднія падрыхтавала і праверыла — пальчыкі аблизала — Наталка Бабіна

Прыватныя
абвесткі

ВІТАННІ

Віншую ўсіх сапраўдных Беларусаў з Новым Годам! З павагай Мікола Заяц.

Шэрля панда, віншум цібеч! Валанцёра №1, бардзі проста добра і цікава! Мікола Рудаўскага звязаным з Днём народнай культуры! Жадам точага зараў, творчых плаўні і здзілкінення ўсіх твахмар! БАСА і змененалежных падарыўнікаў.

СВЯТОЧНЫЯ СТРОІ

Даламату стварыць святочныя і штодзённыя строі для дарослых і дзяцей. Т: (029) 533-73-06. Наталія.

КАЛІНДРАР

Найлепшы падарунак на Новы год — гісторычныя каліндары. Прывескі на сініх і белых каліндарах. Гісторычныя каліндары. Гісторычныя каліндары. Гісторычныя каліндары.

НАБУДУ

Фактыйльнае выданне «НН» за 1909 год — лістапады на doulies@rambler.ru (Ангелі Сідарэвіч).

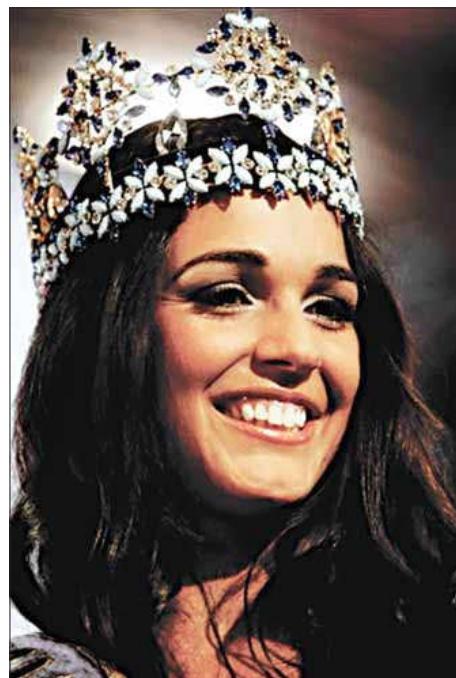
Прыватныя абвесткі ў «НН» (не больш за 15 словам) можна падаць бясплатна. Даўшы паштой (а/с 537, 220050, Мінск) ці праз e-mail (nn@nn.by) або размашчайце на форуме сайту www.nn.by. Даўшы скарыстайтесь!

Нарэшце снег! А следам і мароз. У чацвер сіноптыкі абяцаюць да мінус 20—27 градусаў у цэнтры і на поўначы краіны.

Італьянскі прэм'ер Сільвіё Берлусконі, нядайні госьць Аляксандра Лукашэнкі, пацярпей падчас сустрэчы з народам. 42-гадовы мужчына разбіў яму твар сувенірнай выявай міланскага сабора. Італія скланаеца ад антыберлусконскіх пратэстаў. Прэм'ера вінавацяць у сувязях з мафіяй і корупцыі.

У фінале конкурсу «Mіс свету-2009», што адбываўся ў Еханэсбургу, перамагла прадстаўніца Гібралтара Каен Алдарына. Яна працуе кадравіком. Як адзначае France Presse, цырымонія прыйшла з размахам і афрыканскім каларытам. Тым часам мясцовыя СМІ крытыковалі ўлады Еханэсбурга, якія выдатковалі 12 млн доляраў на конкурс, але не могучы забеспечыць надзейныя патрэбы найбяднайшых слоў насељніцтва.

Паважанае спадарства.
Сардечна запрашаем вас наведаць Вільню на нашы камфартабельныя мікраўтобусах.
Ад'езды кожны тыдзень у Пт., Сб., Нзд. і Пн.
У 7.30 з Мінска і ў 19.30 з Вільні.
Тэл.(017)284 87 12; (044)736 99 64; (029)15 15 510

АНЕКДОТЫ

* * *

— Я ў роспачы! Адразу пасля вяселля Мікола перастаў звяртаць на мяне ўвагу!

— Даўк развядзіся з ім!

— З кім? Я замужам за Віктарам!

* * *

Ваенком кажа адлічаным студэнтам: «Нічога, хлопцы, цяжка было ў вучэнні — лёгка будзе ў бай!»

* * *

Да чаго дайшоў абсурд. Медыцыну, заснаваную на традыцыях (народную), называюць НЕтрадыцыйной!

* * *

Аб'ява на дзвярах крамы ў Ізраілі: «Пайшоў на фронт. Буду праз 15 хвілін».

* * *

Худзею адразу па трох дыетах. Па адной не наядося.

* * *

Навукоўцы стварылі ўніверсальны суперклей, які kleіць абсалютна ўсё. Цяпер яны занятыя праблемай, як адкруціць цюбік.

«НН» 100 ГАДОЎ З ВАМИ

Граф Бабрынскі, калі ў Вільню прыязджаў мірцы тут нацыі і быццам бы барапіць «рускіх насельнікі» ад палаік, не аддаваўся ні разу аб жывых беларусах, а потым паехаў на вечэрку, зробленую яму палаікамі, і беларусы былі там толькі... лёкі, што падавалі суправы і шампанскіе.

«НН». №50. 1909

Сапраўдныя пярэпалы даўшыя бліскікі на яўрэйскую ініцыятыву апазіцыі занесі петьцыі-пратрабаванні Лукашэнку. Уло ж па пару гадзінай да меркаванага прыходу людзей рэзідэнцыю ачэплівалі з усіх бакуў шчыльныя ланцугі з сочэнем «людзей у блакітнім». Школьнікам, якія разам з настаўніцамі крочылі на спектакль у Тэатр юнага гледача, таксама прыйшлося ісці ў блокаду вуліцамі Леніна да Першамайскай.

«НН». №34. 1999

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўлена ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:

З. Вольскі (1906). А.Лукашэнка (1906—1914).

Я.Купала (1914—1915). А.Лукашэнка

У.Знамероўскі (1920). С.Дубаеў (1991—2000)

сакратары рэдакціі

шеф-редактар

глобунь-редактар

засновальнік

«Суродныя»

выдавец

«Суродныя»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАў:

220050, Мінск, а/c 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

©НАША НІВА. Спасілік на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палас фармат А2, 6 лінк. арк. Друкуні РУП «Відэвідзенія» беларускім друку. №023300494799 ад 03.04.2009. Пр. Незалежнасці, 22/2013. Мінск. Рэдакція не несе адноснаў за змешчаныя ў газете факты, пасведчаныя ў афіцыйных документах. Выдача №248 ад 22.09.2009 г., выдадзеная Міністэрствам інфармаціі Рэспублікі Беларусь. Юрыйчык адрас: 220101, г. Мінск, вул. Асаналіева, 15—128. РРР 301206280014 у МГД ААТ «Белінвестбанка», Мінск, код 764

Наклад 6 180.

Газета выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісанія друк 23.00 15.12.2009.

Закон № 6869.

Рэдакційны адрас: Асаналіева 15—128.

Цена дырой.

ISSN 1819-1614

M 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

P 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

9871813061610000 99047